

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis, Seu Resolutio Casuum Conscientiæ

Juxta Sacram Scripturam, Canones, Et Sanctos Patres

Continens Tractatus de Sacramentis in genere; de Baptismo, de Confirmatione, Eucharistia, Sacrificio Missæ; Constitutionem Innocentii XII. super celebratione Missarum, variaque alia decreta

Genet, François

Parisiis, 1703

Tractatus Quartus. De Sacramento Eucharistiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40834

TRACTATUS QUARTUS.
DE
SACRAMENTO
EUCCHARISTIÆ.

CAPUT PRIMUM.

*Nomen, essentia, dignitas, ac definitio
Sacramenti Eucharistiæ.*

*Quest. 1. Q*UIBUSNAM præcipuis nominibus insignitur Eucharistiæ Sacramentum?

D. Th. 3. p.
q. 73. art. 4.
in corp.

Resp. Hoc Sacramentum, ait Divus Thomas, habet triplicem significationem. Vnam quidem respectu præteriti, in quantum scilicet est commemorativum Dominica Passionis, quæ fuit verum Sacrificium; & secundum hoc nominatur SACRIFICIUM. Aliam autem significationem habet respectu rei præsentis, scilicet Ecclesiasticæ unitatis, cui homines aggregantur per hoc Sacramentum; & secundum hoc nominatur COMMUNIO seu synaxis. Dicit enim Damascenus 4. lib. de fide Orthodoxa cap. 14. quòd dicitur Communio, quia communicamus per ipsam Christe, & quia participamus de ejus carne & Deitate, & quia communicamur & unimur ad invicem per eum. Tertiam significationem habet respectu futuri, in quantum scilicet hoc Sacra-

De Sacramento Euchar. Cap. I. 127

mentum est prefigurativum fruitionis Dei, qua erit in patria; & secundum hoc dicitur VIATICUM; quia hic præbet nobis viam illuc perveniendi; & secundum hoc etiam dicitur EUCHARISTIA, id est, bona gratia, quia gratia Dei vita æterna, dicitur Rom. 6. vel quia realiter continet Christum qui est plenus gratiâ. Dicitur etiam in Græco Metalepsis, id est, assumptio, quia, ut Damascenus dicit, per hoc Filii Deitatem assumimus.

Secundam ejus significationem innuit Apollolus, cum ait: Quoniam unus Panis, unum Corpus multi sumus, omnes qui de uno Pane participamus.

1. ad Corin-
th. v. 10. c.
17.

Dicitur etiam in Catechismo Concilii Tridentini, Sacramentum pacis & charitatis; ut intelligeremus, quàm indigni sunt Christiano nomine, qui inimicitias exercent; odiaque, dissidia, & discordias, ut teterrimas Fidelium pestes omninò exterminandas esse, cum præsertim quotidiano Religionis nostræ sacrificio, nihil nos studiosius servare, quàm pacem & charitatem profiteamur.

p. 2. De Eu-
char. Sacram.
nu. 4.

Quest. 2. Eucharistia est-ne Sacramentum?

Resp. Est de fide, Eucharistiam esse Sacramentum, cum id definitum fuerit in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. in cap. Firmiter. De summa Trinitate. Et cap. 1. & 2. sess. 13. Conc. Trident. & ut ait sanctus Antoninus; Eucharistia est maximum sacramentum quoad essentiam, licet quædam alia dicantur majora secundum alios respectus; unde versus: Major in effectu Baptismus: Corpus in esse: Conjugium signo majus, sed Chrisma Ministro.

S. Ant. 3. p.
tit. 14. c. 12.
in princ.

Quest. 3. Quid est Eucharistia?

Resp. Est novæ legis Sacramentum continens

sub speciebus Panis & Vini Corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi vi verborum consecrationis, institutum ad spiritualem hominis refectionem.

Hæc definitio complectitur materiam, cum dicitur, *Sacramentum Corporis & sanguinis Jesu-Christi*: Formam, cum dicitur, *vi verborum consecrationis*, quæ sunt forma hujus Sacramenti: *Institutum*, significat causam efficientem, quæ est Christus: *Ad spiritualem hominis refectionem*, significat causam finalem, quia est finis & effectus hujus Sacramenti. Hæc definitio satis clara est, nec ulteriori indiget explicatione, plenius tamen patebit, ex infra dicendis, in Capitibus sequentibus.

Quæst. 4. In quonam propriè consistit Sacramentum Eucharistiæ?

Resp. De fide est, Definitum in Concilio Tridentino, Eucharistiam non consistere in re aliqua transeunte, cujusmodi sunt verba consecrationis, & usus qui fit hujus Sacramenti, in ejus sumptione, fractione, distributione, &c. sed consistere in aliqua re permanente. *Si quis dixerit*, ait Concilium Tridentinum, *peractâ consecratione, in admirabili Eucharistia Sacramento non esse Corpus & Sanguinem Domini nostri Jesu-Christi, sed tantum in usu dum sumitur, non autem ante vel post, & in hostiis seu particulis consecratis qua post Communionem reservantur, vel supersunt non remanere verum Corpus Domini, anathema sit.*

Et consequenter hoc Sacramentum ab aliis differt; quia illa consistunt in actione transeunte, quæ est applicatio formæ ad materiam, ut Baptismus in ablutione, ita ut non existant, nisi dum conferuntur, aut suscipiuntur: At

De Sacramento Euchar. Cap. I. 129

Eucharistiæ Sacramentum, consistit in re permanente.

Quod probatur primò ex Scriptura sacra, in qua constat, Christum Dominum hæc verba protulisse: *Hoc est Corpus meum*, priusquam distribueret Eucharistiam Apostolis; ex quo perspicuum est, Corpus Christi Domini fuisse sub speciebus Panis, ac proinde verum Sacramentum antequam distribueretur.

Secundò probatur sanctis Patribus: Juxta sanctum Augustinum in Psalmum 33. *Christus seipsum portavit in manibus suis dum Eucharistiam portaret*: At evidens est, non potuisse seipsum portare in manibus suis, nisi ejus Corpus fuisset sub speciebus Panis, priusquam manducaretur: hoc igitur Sacramentum non consistit in manducatione.

Et sanctus Justinus in Apologia secunda, ait, *Post Sacramenta peracta, Eucharistia consuevit deferri ad absentes.*

Quæst. 5. Quænam est hæc res permanens in qua consistit Eucharistiæ Sacramentum?

Resp. Sacramentum Eucharistiæ consistit essentialiter in speciebus Panis & Vini, & in Corpore, & Sanguine Jesu-Christi contentis sub his speciebus, ut patet ex Canone ubi legitur; *Sacrificium Ecclesiæ duobus conficitur, duobus constat: visibili elementorum specie, & invisibili Domini nostri Jesu-Christi carne & sanguine.*

Can. Hoc est.
De Consecr.
dist. 29

Quæst. 6. Quænam est dignitas Sacramenti Eucharistiæ?

Resp. Dignitas hujus Sacramenti rectè explicatur ab Alexandro Papa III. relato in Canone, ubi ait: *Nihil in sacrificiis majus esse potest, quàm Corpus & sanguis Christi, nec ulla oblatio hæc potior est. Sed hæc omnes præcellit, quæ purâ conscientia Domino offerenda*

Can. Nihil.
De Consecr.
dist. 21

est, & purâ mente sumenda, atque ab omnibus veneranda: & sicut potior est cæteris, ita potius excoli & venerari debet.

Quæst. 7. Unde sumenda est unitas aut multiplicitas Sacramenti Eucharistiæ?

Resp. Cum Eucharistiæ Sacramentum institutum sit ad spiritualem animæ refectionem, sequitur unitatem, aut multiplicitem hujus Sacramenti, sumendam esse ex habitudine, aut conjunctione morali, quàm habent species consecrationis ad unam, aut plures refectiones spirituales: quare cum simul præbetur una, vel plures Hostiæ consecratæ, censentur moraliter loquendo unam tantum efficere refectionem spiritualem, ideoque unum tantum est Sacramentum: sed si dantur pluribus distinctis refectionibus, ut cum præbentur plures Hostiæ consecratæ, pluribus personis, aut eidem diversis temporibus, tunc sunt plura Sacramenta numero distincta, cum sint plures refectiones spirituales.

C A P U T II.

De Materia remota Sacramenti Eucharistiæ.

Quæst. 1. **Q**UOTUPLEX est materia Sacramenti Eucharistiæ?

Resp. Duplex materia, duplexque forma Sacramenti Eucharistiæ distingui potest, materia scilicet & forma remota, quæ necessariò requiruntur ad consecrationem hujus Sacramenti, & materia & forma proxima quæ sunt partes componentes hoc Sacramentum.

Quæst. 2. Quænam est materia remota hujus Sacramenti?

De Sacram. Euchar. Cap. II. 131

Resp. Definitum est, solum verum Panem triticeum & vinum de vite esse materiam remotam hujus Sacramenti, hoc est, materiam aptam ad ejus confectionem. Ita definitum fuit in multis Conciliis quæ referuntur in Canone: Concilium Carthaginense ubi dicitur; *In Sacramento Corporis & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quàm ipse Dominus tradidit, hoc est, Panis & vinum aqua mixtum.* Idem traditur ab Eugenio IV. in Decreto Armenorum ubi dicitur; *Materia Eucharistia & Panis triticeus & vinum de vite.*

Can. In Sacramento De Consecr. dist. 21

Quod evidenter probatur autoritate Scripturæ sacrae. Matth. 26. Marci 14. Lucae 22. unanimiter asseritur, Christum Dominum instituendo hoc Sacramentum usum fuisse vero Pane, & vero Vino, ac præcepisse Apostolis, ut similiter facerent: sed constat solum Panem triticeum, & solum vinum de vite, simpliciter & absolutè dici Panem & Vinum; solus igitur Panis triticeus, & solum vinum de vite possunt esse materia Sacramenti Eucharistia.

Quest. 3. Quænam permixtio alterius grani cum triticeo, impedit quominus hujusmodi Panis sit materia sufficiens ad conficiendum hoc Sacramentum?

Resp. Ex Divo Thoma: *Dicendum quòd modica permixtio non solvit speciem, quia, id quod est modicum, quodammodo absumitur à plurimo.* Et ideo si sit modica permixtio alterius frumenti ad multò majorem quantitatem tritici, poterit exinde confici Panis qui est materia hujus Sacramenti. Si verò sit magna permixtio, (putà, ex aquo vel quasi) talis permixtio speciem mutat: unde Panis exinde confectus non erit debita materia hujus Sacramenti.

D. Tho. 3. p. q. 74. art. 3. ad 31

Quest. 4. Panis ex filigine confectus, est-ne

materia sufficiens Sacramenti Eucharistiæ?

Resp. Videtur quod cum siligo sit species tritici quamvis minus perfecta, possit esse materia sufficiens hujus Sacramenti: *Si qua frumenta sunt*, ait Divus Thomas, *qua ex semine tritici generari possunt (sicut ex grano tritici seminato in malis terris nascitur siligo) ex tali frumento Panis confectus potest esse materia hujus Sacramenti*: Convenit tamen venerationi tanto Sacramento debitæ, ut purum triticum adhibeatur.

D. Tho. 3. p.
q. 74. art. 3.
ad 2.

Quest. 5. Est-ne necesse ad validitatem hujus Sacramenti, ut Panis confectus sit cum aqua naturali, & igne coctus?

Resp. Absolutè requiritur: alias enim non esset Panis, qui est materia hujus Sacramenti: nam ut ait sanctus Cyprianus relatus in Canone: *Nec Corpus Domini potest esse farina sola, aut aqua sola, nisi utrumque adunatum fuerit & copulatum, & Panis unius compage solidatum.* Quare dicit Glossa ibidem verbo: *Nisi utrumque: Quid si ex melle, vel alio liquore fuerit farina aspersa: numquid transubstantiatur ille Panis in Corpus Christi? Non.*

Can. Sic in
sanctificando.
De Consecr.
dist. 2.

Quest. 6. Quilibet Panis triticeus, sive sit Azimus, sive fermentatus, est-ne materia hujus Sacramenti?

Resp. Est materia sufficiens ad ejus validitatem, ut dicitur in Concilio Florentino in Decreto unionis Græcorum. *Item in Azimo, sive fermentato Pane triticeo, Corpus Christi veraciter confici, sacerdotesque in altero ipsum Domini Corpus conficere debere: unumquemque scilicet juxta sua Ecclesia sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem.*

D. Tho. 3. p.
q. 74. art. 4.
in corp.

Non est de necessitate Sacramenti, inquit Divus Thomas, quod Panis sit Azimus vel

De Sacram. Euchar. Cap. II. 133

fermentatus ; quia in unoquoque confici potest. Conveniens autem est ut unusquisque servet ritum sua Ecclesia in Sacramenti celebratione. Super hoc autem sunt diversa Ecclesia consuetudines : unde sicut peccat Presbyter in Ecclesia Latinorum celebrans de Pane fermentato, ita peccaret Presbyter Græcus in Ecclesia Græcorum celebrans de Pane Azimo, quasi pervertens Ecclesia sua Ritum.

Si igitur Presbyter Latinus esset in aliqua Ecclesia Græcorum : aut ibi esset ut advena, & peregrinus transeunter, aut domicilium ibi constituit animo residendi : Si primo modo, uti deberet Azimo, quamvis celebraret in Ecclesia Græcorum, & nulla esset Ecclesia Latinorum ; si verò secundo modo, deberet uti fermentato, nisi esset in eo loco aliqua Latinorum Ecclesia. Quod si esset, posset uti Pane Azimo, modò omne abesset scandalum. Et idem dici posse videtur de Sacerdote Græco respectivè.

Quest. 7. Agresta & Mustum sunt-ne materia sufficiens consecrationis sanguinis Christi ?

*Resp. Dicendum, cum Divo Thoma, quòd Agresta est in via generationis, & ideo non-
dum habet speciem vini ; & propter hoc de ea non potest confici hoc Sacramentum. Mustum autem jam habet speciem vini ; & ideo de Musto potest confici hoc Sacramentum. Prohibetur etiam ne Mustum statim expressum in Calice offeratur, quia hoc est indecens propter impuritatem Musti, potest tamen in necessitate fieri. Dicitur enim ab eodem Julio Papa : si necesse fuerit, botrus in Calice comprimatur.*

*D. Tho. 3. p. 2
q. 74. art. 1.
ad 3.*

Quest. 8. Potest-ne de aceto confici hoc Sacramentum ?

Resp. Ex eodem Angelico Doctore ibidem

art. 5. ad 2. *Sicut de Pane totaliter corrupto non potest confici hoc Sacramentum, ita nec de aceto: potest tamen confici de vino acescenti, sicut & de Pane, qui est in via ad corruptionem, licet peccet conficiens.*

Quest. 9. Quid agendum cum vinum congelatur in Calice, ante vel post consecrationem?

Rubr. Missalis: De defectibus circa Missam occurrentibus.

Resp. Ut habetur in Rubricis Missalis. Si in hieme sanguis congeletur in Calice, involvatur Calix pannis calefactis. Si id non proficeret, ponatur in ferventi aqua prope altare, dummodo in Calicem non intret, donec liquefiat.

Quest. 10. Debet-ne vinum aquam misceri in Calice?

Resp. Debet omnino, cum talis semper fuerit Ecclesiae consuetudo, ut patet ex multis locis Conciliorum & sanctorum Patrum relatis in Canone, Sic in sanctificando, de Consecratione. dist. 2. quod etiam resolutum fuit in Decreto Eugenii Papae in Concilio Florentino, & deinde definitum in Concilio Tridentino Can. 9. sessionis 22.

Rationem affert Divus Thomas, dum ait. *D. Tho. 3. p. 2. q. 64. art. 6. in corp. Vino quod offertur in hoc Sacramento, debet aqua misceri. Primo quidem propter institutionem: probabiliter enim creditur quod Dominus hoc Sacramentum instituerit in vino aquam permixto, secundum morem illius terrae. Unde & Proverbiorum 9. dicitur: Bibite vinum quod miscui vobis.*

Quest. 11. Est-ne necesse ad validitatem Sacramenti, quod aqua vino misceatur in Calice?

Resp. Non est de necessitate, ut patet ex Rubricis Missalis, De defectu vini, ait enim: Si advertat celebrans post consecrationem Ca-

licis non fuisse appositam aquam, nullo modo apponat, quia non est de necessitate Sacramenti. Est tamen de necessitate præcepti, ut dicitur in Concilio Tridentino. Monet deinde sancta Synodus præceptum esse ab Ecclesia sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miscerent: Quæ verba declarare videntur, eam mixtionem non esse de jure divino, seu à Christo Domino institutam, nec proinde necessariam ad validitatem Sacramenti, cum id tantum necessarium sit ad validitatem Sacramenti, quod à Deo est institutum.

Quæst. 12. Si aqua non est de necessitate Sacramenti, quomodo intelligendus erit Divus Cyprianus relatus in Canone qui ait. Sic in sanctificando Calice Domini offerri aqua sola non potest, quomodo nec solum vinum potest. Sic verò Calix Domini non est aqua sola nec vinum solum, nisi utrumque sibi misceatur: quomodo nec Corpus Domini potest esse farina sola, aut aqua sola, nisi utrumque adunatum fuerit & copulatum, & Panis unius compage solidatum.

Resp. Dicitur potest, quod sanctus Cyprianus non intendit aquam ita esse necessariam in consecratione sanguinis, ut validè vinum consecrari non posset, nisi aqua esset admixta, cum ibidem dicat, Nam si vinum tantum quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine Christo, id est, ut ibidem ait Glossa, Ostenditur esse sine Christo, id est, sine unitate Corporis Christi, quod est Ecclesia. Quia aqua quæ ponitur in Calice repræsentat unionem Jesu-Christi cum Ecclesia.

Hoc supposito facile erit respondere. Primò quòd cum Divus Cyprianus ait, aquam esse necessariam, intelligendum esse necessariam, ut fiat consecratio licitè, id est, sine peccato;

Sess. 22, cap. 7.

Can. Sic in sanctificando De Consecr. dist. 2.

S Tho. in 4.
dist. 11. art.
4. q. 2. ad 2.
q. ad 1.

non autem esse necessariam ad validitatem Sacramenti, ut enim ait Divus Thomas: *Dicendum quòd exponendum est verbum Cypriani, non potest, id est, non debet: quia illud possumus quod de jure possumus. Et ideo quantum ad id quod debet fieri, est simile ex parte Corporis & sanguinis; non autem quantum ad id quod fieri potest, quia aqua est de substantia Panis, non autem de substantia vini.*

Secundò, sanctus Cyprianus disputabat adversus hæreticos dictos Aquarios qui contendebant aquam solam consecrari posse: quare cum ait aquam & vinum esse necessaria ad validitatem Sacramenti, intendit tantum probare non posse validè consecrari ex sola aqua, non tamen quod non possit consecrari ex solo vino.

Quest. 13. Est-ne multum aquæ apponendum in Calice?

Cip. Cum
Marthe. De
Celebratione
Missarum.

Resp. Parum aquæ apponi debet, quia secundum opinionem Innocentii III. relati in Canone: Inter opiniones illa probabilior iudicatur, que asserit aquam cum vino in sanguinem transmutari (cum in vinum transeat mixta vino) ut expressius eluceat proprietas Sacramenti. Nam cum aque multa sint populi multi, juxta quod alibi legitur: Beati qui seminatis super aquas; ideo vino aqua unitur ut Christo populus adunetur.

D. Tho. 3. p.
q. 74. art. 8.
in corp.

Et ut ait Divus Thomas. Eorum opinio probabilior est, qui dicunt aquam converti in vinum, & vinum in sanguinem. Hoc autem fieri non posset, nisi adeo modicum apponeretur de aqua, quod converteretur in vinum: & ideo semper tutius est parum de aqua apponere, & precipuè si vinum sit debile, quia si tanta fieret appositio aqua ut solveretur

De Sacram. Euchar. Cap. III. 137

Species vini, non posset perfici Sacramentum.

Et summus Pontifex Honorius III. relatus in Canone sic scribit ad quemdam Archiepiscopum ut impediret abulum in sua Provincia jam introductum, quo major quantitas aquæ quàm vini in Calicem infundebatur.

Perniciosus, ait; in tuis partibus, inolevit abusus, videlicet quòd in majori quantitate de aqua ponitur in Sacrificio quàm de vino: cum secundum rationabilem consuetudinem Ecclesie generalis, plus in ipso sit de vino, quàm de aqua ponendum. Ideoque fraternitati tuae mandamus, quatenus id non facias, nec in Provincia tua fieri patiaris.

Cap. Perniciosus. De Celebratione Missarum.

C A P U T III.

De Præsentia & determinatione materia consecrande.

Quest. I. EST-ne necesse ut materia quam Sacerdos consecrare intendit, sit præsens?

Resp. Est absolutè necessarium, ut enim ait Divus Thomas: Ipsa forma pronomine demonstrativo utens, ostendit quòd materia consecranda debet esse coram sacerdote, unde Sacerdos existens in domo sua, non posset consecrare panem qui est in Altari.

D. Tho. in 4. dist. II. q. 2. art. I. quæstiuncula 3. ad 1.

Quest. 2. Quandoam materia consecranda censetur præsens?

Resp. Ut respondeatur quæstioni propositæ, supponendum est duplicem esse præsentiam, alteram Physicam, & alteram moralem. Præsentia Physica est proximitas, seu approximatio unius rei ad aliam. Præsentia moralis dicit præter proximitatem, rei cognitionem,

& advertentiam de illius præsentia. v. g. Si Hostia sit super Altare propè Sacerdotem, est illi physicè præsens, sive Sacerdos advertat, sive non; quòd si advertat adesse Hostiam, tunc Hostia censetur esse præsens moraliter.

Hoc supposito, certum est, requiri ad validitatem Sacramenti, quòd Hostia sit præsens moraliter, id est quod nimis non distet à consecrante, & quod advertat esse præsentem advertentiâ actuali, aut virtuali. Ratio est quia demonstrativa pronomina, hoc, & hic, ostendunt necesse esse, ut res præsens cognoscatur ab illo, qui eam demonstrat; hoc autem dicitur esse moraliter præsens.

Quæst. 3. Requiritur-ne ad præsentiam moralem, quòd Sacerdos videat materiam consecrandam?

Resp. Hoc non est necesse, cum materia possit censi moraliter præsens, licet à Sacerdote minimè videatur; ut cum vult consecrare centum particulas in Pixide, non potest omnes & singulas videre, quamvis sint moraliter præsentibus; sicut etiam Sacerdos cæcus, qui teneat præ manibus Hostiam, aut coram se haberet, utique consecrare posset, licet Hostiam non videret.

Quæst. 4. Possunt-ne consecrari particulae in vase operto seu clauso?

Resp. Possunt validè consecrari, cum censeantur sufficienter præsentibus; attamen, ut habetur in Rubricis Missalis: *Si adsit vas cum aliis Hostiis consecrandis, antequam accipiat Hostiam, discooperit manu dextera Calicem seu vas aliarum Hostiarum.*

Quæst. 5. Materia consecrationis debet-ne necessariò determinari ab intentione Ministrantis?

Resp. Juxta Rubricas Missalis, De Defecti-

De Sacram. Euchar. Cap. III. 139

bus in celebratione Missarum occurrentibus: si quis habeat coram se undecim Hostias, & intendat consecrare solum decem, non determinans quas decem intendit, in his casibus non consecrat, quia requiritur intentio. Secus, si putans quidem esse decem, tamen omnes voluit consecrare quas coram se habebat. Nam tunc omnes erunt consecrata: atque ideo quilibet Sacerdos talem semper intentionem habere debet, scilicet consecrandi eas omnes quas ante se ad consecrandum positas habet.

Quaest. 6. Majoris lucis gratiâ, quid requiritur ad illam praesentiam quam necessariam diximus, in consecratione materiae?

Resp. Hoc non potest, nec debet mathematicè determinari, sed sat est, ut usu, more, & consuetudine hominum, atque prudentium judicio, materia in ea distantia sit, ut ejus fieri demonstratio rationabiliter possit. Unde absurdum est credere, posse Sacerdotem Hostias trans parietem collocatas, vel à tergo positas, quantumvis in speculo relucen-tes consecrare; quia secundum moralem aestimationem (cujus in administratione Sacramentorum humano modo peragendorum ratio magna habenda est) materia sic posita praesens in ordine ad exercendam, demonstrandamque aliam operationem, minimè censetur: Hostia tamen sub aliis in acervo latitans, vel subtus corporali, vel in Pixide clausa contenta, vel vinum in Calice cooperto existens, praesentia moraliter censetur; quia quae interjacent corpora, per modum continentis, vel velaminis se habentia subjectarum rerum praesentiam minimè impediunt.

Quaest. 7. Requiritur-ne ad materiam hujus Sacramenti determinata quantitas?

Resp. Materia hujus Sacramenti non est de-

terminatæ quantitatis: unde Panis, & vinum possunt in quantalibet quantitate, validè tamen, si aliquando non licitè, consecrari; licèt enim quantitas materiæ hujus Sacramenti per comparisonem ad usum fidelium determinetur: quia cujusvis materiæ determinatio ex fine propter quem assumitur petenda est: attamen non potest materiæ quantitas per comparisonem ad usum Fidelium tunc occurrentium determinari: *Alioquin*, inquit Divus Thomas, *Sacerdos paucos Parochianos habens, non posset consecrare multas hostias, unde requiritur; quod materia hujus Sacramenti determinetur per comparisonem ad usum Fidelium absolutè. Numerus autem Fidelium est indeterminatus. Vnde non potest dici quod quantitas materia hujus Sacramenti sit determinata.*

D. Tho. 3. p.
q. 74. art. 2.
in corp.

Sacerdos igitur, qui quantitatem nimiam consecraret, id est, in longè majori copia quàm Fidelium qui communiter occurrunt, vel occurrere possunt, aut solent, usus postulat, validè quidem Sacramentum perageret: at illicitè & sacrilegè tamen, utpote qui venerabile Sacramentum certæ corruptioni specierum sine causa exponeret.

Quest. 8. Potest-ne Sacerdos consecrare vinum non consecrando panem, vel panem non consecrando vinum, saltem imminente aliqua extrema necessitate?

Resp. Validè quidem una species sine altera consecrari potest, nunquam tamen licitè; validè inquam, quia statim ac verba consecrationis Panis prolata sunt, continuò sub speciebus illius existit Corpus Christi; verba enim cum producant quod significant, statim atque Corpus Christi expressis verbis significatur, sine mora adest: unde & confestim Hostia propo-

De Sacram. Euchar. Cap. III. 141
nitur adoranda. Nunquam tamen unam speciem sine alia consecrari licet, quia non licet alio modo Eucharistiam consecrare, quam eam Christus consecrandam imperavit: at Christus utramque speciem indivisim consecrandam præcepit, ut ait Concilium Tridentinum. *Christus Corpus & sanguinem suum sub speciebus Panis, & vini Deo Patri obtulit, ac sub earundem rerum Symbolis, Apostolis, quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituabat, ut sumerent, tradidit, & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus ut offerrent, præcepit per hæc verba: HOC FACITE IN MEAM COMMEMORATIONEM: uti semper Catholica Ecclesia intellexit, & docuit.* Sess. 22. c. 17

C A P U T I V.

De Forma Sacramenti Eucharistia.

Quæst. 1. QUÆNAM est forma consecrationis Panis?

Resp. Consistit essentialiter in his solis verbis; *Hoc est Corpus meum*: ut enim ait Catechismus Concilii Tridentini; *Itaque à sanctis Evangelistis Mattheo, & Luca, itemque ab Apostolo docemur illam esse formam, Hoc est Corpus meum*: Igitur nec particula enim, nec alia verba sunt de essentia consecrationis. 1. p. De Euchar. Sacramento n. 10.

Quæst. 2. Sacerdos omittens particulam enim in consecratione, peccaret-ne?

Resp. Ex Divo Thoma. *LY ENIM sublatum non tollit debitum sensum verborum. Et ideo non impedit perfectionem Sacramenti; quamvis possit contingere quòd ille qui prætermittit, peccet ex negligentia vel contemp-* D. Th. 35 p1 q. 60 art. 2 in corp.

Idem q. 78. *tu.* Et in alio loco ait : *Hac conjunctio ENIM*
 art. 2. ad 5. *apponetur in hac forma secundum consuetudi-*
nem Romana Ecclesia à beato Petro Apostolo
derivatam , & hoc propter continuationem ad
 In 4. dist. 8. *verba precedentia. Quare , ut ait sanctus Bo-*
 q. 3. *naventura. Si quis tamen formam Ecclesia ex*
certa scientia mutat , graviter peccat.

Quest. 3. Forma consecrationis sanguinis
consistit-ne essentialiter in illis verbis , quibus
uitur Ecclesia : Hic est enim Calix sanguinis
mei novi & æterni Testamenti , &c ?

5. Bonavent.
 dist. 8. p. 2.
 in exposit.
 textus.

Resp. Ex Divo Bonaventura : Dicendum
quòd circa hoc sunt dua opiniones ; alii qui
dicunt quòd vis data est verbis. Quod solum
his verbis fit consecratio , qua dicit Ecclesia ;
& si verba immutantur , quantumcumque sit
sensus idem , non conficitur : & ideo dicunt,
quod in his verbis non sit confectio seu conse-
cratio , & dicunt quòd Magister non dat ibi
formam. Alii dicunt aliter , quòd mutatio in
modo enuntiandi , dum tamen servetur sensus
non impedit consecrationem. Vnde in forma
quam ponit Magister , ita benè est consecratio,
sicut in forma qua ponitur in Canone. Verum-
tamen hoc asserendum est , quòd in forma qua
in Canone scribitur , conficitur Sacramentum,
de hac utilius est dubitare. Quis enim potest
scire , utrum Evangelista , aut ipse Apostolus
formam intenderent describere : ideo melius
est hìc piè dubitare quàm presumptuosè defi-
nire. Credo tamen quod si quis ita conficeret,
non esset parvipendendum , imò honor & re-
verentia esset exhibenda propter periculum,
& propter hoc quod non possumus discernere,
quia majus periculum est in contemnendo
Hostiam consecratam , quàm non consecratam
venerari pro consecrata , ut putà si non con-
secrata commisceatur aliis consecratis , à qui-

De Sacram. Euchar. Cap. IV. 143

bus non possit discerni, melius est totum venerari, quàm despiciere aliquam ex eis, cum non possit cognosci.

Quaest. 4. Est-ne necesse ad validitatem Sacramenti ut Sacerdos consecrans proferat verba formæ nomine suo, an requiritur ut ea proferat nomine Christi?

Resp. Requiritur ad validitatem Sacramenti, ut Sacerdos consecrans proferat in persona Christi verba consecrationis, & dicat; *Hoc est Corpus meum*, neque enim consecraret si nomine suo diceret, *Hoc est Corpus Christi*; quia forma substantialiter corrumpeteretur: Et enim, ut ait sanctus Ambrosius; *Vbi autem venit ut conficiatur venerabile Sacramentum, jam non suis sermonibus Sacerdos utitur, sed utitur sermonibus Christi.*

Rationem afferunt Divus Thomas & Divus Bonaventura. Dicendum, inquit Divus Thomas, quod Minister in Sacramentis dupliciter operatur: uno modo, verba pronuntians, alio modo actum aliquem exteriorem exercens, ut in Baptismo patet; & utrumque istorum est Sacramentalis causa ejus quod divinâ virtute qua in Sacramentis latet, perficitur, causa autem Sacramentalis significando efficit. Vnde in illis Sacramentis, in quibus utroque modo Minister operatur, oportet quod verba prolata significant actum exercitum, & actus exterior significet interiorem effectum, ut in Baptismo patet, quia ablutio exterior, quam verba forma exprimunt, significat interiorem abluitionem quam divina virtus perficit in Sacramento latens. Vbi ergo Minister non operatur, nisi verba pronuntians, oportet quod verborum significatio immediatè ad hoc quod efficitur, referatur: in hoc autem Sacramento, cujus perfectio in ipsa materia

D. Ambr. lib.
4. De Sacram.
cap. 4.

D. Tho. in 4.
sentent. dist.
8. q. 2. quaest.
3.

consecratione consistit, non habet Minister actum nisi pronuntiationem verborum: unde oportet quod verba forme significant hoc quod virtus divina in secreto facit in hoc Sacramento, quodque à Ministro produci nequit.

Quare forma hujus Sacramenti à Presbytero ita profertur ac si loqueretur in persona Christi, ut intelligamus, in consecratione hujus Sacramenti Ministrum nihil aliud præstare, quàm proferre verba Christi, quæ sola vim habent producendi effectum hujus Sacramenti.

D. Tho. 3. P.
q. 98. art. 1.
in corp.

Ideo, ait Divus Thomas, *Forma hujus sacramenti profertur quasi ex persona ipsius Christi loquentis, ut detur intelligi, quòd Minister in perfectione hujus Sacramenti nihil agit, nisi quod profert verba Christi.*

S. Bonav. in
4. dist. 8. q.
1. P. 2.

Et Divus Bonaventura ait: *Quia Minister operatur virtute Verbi incarnati conjuncta; & ut conjuncta, ideo dicit MEUM: loquitur enim Sacerdos in persona Christi, ideo pro Christo dicit MEUM.*

Quest. 5. Quomodo forma consecrationis potest esse vera, cum videatur exigi ad veritatem propositionis, quæ affirmat rem esse, ut existat, priusquam propositio proferatur: at forma consecrationis præcedit rem quam enuntiat, cum ipsi det esse, ac proinde falsa est, affirmans rem esse, cum nondum est?

Resp. Ad hujus intelligentiam sciendum est, duplex esse propositionum genus: aliæ dicuntur speculativæ, quæ tantum repræsentant, & exprimunt objectum, ut cum dico, *En urbem pulchram.* Aliæ dicuntur practicæ, quæ efficiunt quod enuntiant, ut cum Sacerdos profert verba consecrationis, *Hoc est Corpus meum.*

Hoc supposito, Dicendum cum Divo Thoma,

ma, quod scientia practica non prasupponit entitatem rei, sed precedit illam naturaliter, quasi causa, etsi simul sint tempore: & ad hunc modum se habent verba premissa, quia sunt significantia & factiva ejus quod significant. Vnde veritas & significatio hujus locutionis precedit naturaliter entitatem rei quam significat, non prasupponit ipsam, quamvis sit simul cum ipsa tempore, sicut causa propria cum proprio effectu: sed quia significatio & veritas locutionis qua est simul tempore cum transubstantiatione, consurgit ex consignificationibus partium successive prolatarum; ideo oportet quod dictio ultimo prolata compleat significationem locutionis.

Quaest. 6. Quomodo intelligenda sunt verba consecrationis vini. *Hic est Calix sanguinis mei, novi, & aeterni Testamenti Mysterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum?*

Resp. Illa sic explicat Divus Thomas: per haec priora verba, *Hic est Calix sanguinis mei*, designatur conversio vini in Christi sanguinem. Hae locutio, ait Divus Thomas, *Hic est Calix sanguinis mei*, figurativa est, & potest intelligi ut sit metonymica locutio, ut ponatur continens pro contento, secundum quod dicere consuevimus: *Bibe Calicem vini*, id est, vinum contentum in Calice. Ideo autem talis modus locutionis congruus est forma huic, quia sanguis de sua ratione non dicit aliquid potabile, sed quod natura abhorret in potum, & quia in hoc Sacramento sanguis Christi consecratur ut potus, ideo oportuit aliquid addi quod ad potum pertineret, scilicet Calicem.

Dicitur Testamentum novum, ait idem D. Tho. ibi. Doctor, ratione promissionis per sanguinem

S. Th. in 4.
dist. 8. art. 1.
p. 1. quaest. 4.

D. Th. in 4.
dist. 8. q. 2.
art. 2. quaest.
tium. 2.

Christi confirmata, quæ vetus impedimentum consequenda hereditatis amovit, & sic quasi quædam innovatio promissionis per mortem Christi facta est. Æternum vero ratione bonorum æternorum, de quibus est Testamentum; vel ratione hujus Sacramenti continentis Christum, qui est persona æterna.

D. Tho. 3. p.
q. 78. art. 3.
in corp.

Per prima verba, ait Angelicus Doctor, cum dicitur: *Hic est Calix sanguinis mei*, significatur ipsa conversio vini in sanguinem, per verba autem sequentia designatur virtus sanguinis effusi in passione, qua operatur in hoc Sacramento: quæ quidem ad tria ordinatur. Primò quidem & principaliter ad adipiscendam æternam hereditatem, secundum illud Hebr. 10. **HABENTES FIDUCIAM IN INTROITU SANCTORUM IN SANGUINE CHRISTI.** Et ad hoc designandum dicitur, **NOVI ET ÆTERNI TESTAMENTI**: secundò, ad justitiam gratia quæ est per fidem, secundum illud Rom. 3. **QUEM PROPOSUIT DEUS PROPITIATOREM PER FIDEM IN SANGUINE IPSIUS, UT SIT IPSE JUSTUS JUSTIFICANS EUM QUI EX FIDE EST JESU-CHRISTI.** Et quantum ad hoc subditur: *Mysterium fidei.* Tertio autem, ad removendum impedimenta utriusque prædictorum, scilicet peccata, secundum illud Hebræorum 4. *Sanguis Christi emundat conscientiam nostram ab operibus mortuis, id est, à peccatis*: & quantum ad hoc subditur: *Qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.*

C A P U T V.

De Præsentia reali Corporis & sanguinis
Domini nostri Jesu-Christi in Eucha-
ristiæ Sacramento.

Quæst. I. **C**ORPUS & sanguis Domini
nostri Jesu-Christi continentur-
ne realiter & verè in Sacramento Eucha-
ristiæ ?

Resp. Est unum ex præcipuis Fidei nostræ
articulis, Corpus, & sanguinem Christi Do-
mini verè, & realiter esse in Eucharistiæ Sa-
cramento. Hoc autem probatur primò ex ver-
bis, quibus usus est Salvator noster instituens
hoc Sacramentum. Lucæ 22. *Hoc est Corpus
meum quod pro vobis datur. Similiter & Ca-
licem postquam cœnavit, dicens: Hic est Ca-
lix novum Testamentum in meo sanguine, qui
pro vobis fundetur.*

Quare sanctus Cyrillus in hæc verba ait;
*Non dubites an hoc verum sit, sed potius sus-
cipe verba Salvatoris in Fide; cum enim sit
veritas, non mentitur.*

S. Cyril. tom.
4. Bibliot.
fol. 138.

Neque dici potest, hæc verba intelligenda
esse figurativè, ita ut cum dicitur hic Calix
(scilicet quod continetur in hoc Calice) pro
vobis fundetur; sermo sit de vino, non autem
de sanguine Salvatoris, cum constet vinum
non fuisse pro nobis effusum, sed ipsum san-
guinem.

Et Divus Paulus 1. ad Corinth. cap. 10. ait,
*Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne
communicatio sanguinis Christi est? Et Panis
quem frangimus nonne participatio Corporis
Domini est?*

S. Bonav. in
4. dist. 10.
q. 1.
Dici nullatenus potest, hæc Apostoli verba accipienda esse figurativè, ut notat sanctus Bonaventura, qui exponens hæc Apostoli verba, *Panis quem frangimus Corpus Domini est*, ait: Ergo etsi dicas quod hoc similiter dicitur per significationem; contra Apostolus postea infert cap. II. Itaque qui manducat & bibit indignè, reus est Corporis & sanguinis Domini. Sed si hoc verum esset, quia signum: tunc similiter quia hæc vox, Christus, est signum, qui pronuntiaret in peccato, esset reus Corporis & sanguinis Domini; quod falsum est.

Homil. 24. in
Epist. 1. ad
Corinth.
Et Divus Chrysostomus explicans præfata verba, Calix benedictionis, ait; *Horum verborum hæc sententia est, quod est in Calice, id est, quod à latere fluxit, & illius sumus participes.*

Sufficit pro nunc, ne dicamur velle texere controversiam, afferre unam sancti Augustini auctoritatem, quem præcipuè Patrem vellent Hæretici in suas pertrahere partes.

S. Aug. Con-
cione 1. in
Psalm. 33.
Hic igitur Ecclesiæ Doctor explicans hæc verba; *Seipsum portavit in manibus suis*, quæ habentur in versione 70 lib. 1. regum cap. 20. ait: *Hoc verò Fratres, quomodo fieri possit in homine, quis intelligitur? Quis enim portatur in manibus suis? Manibus aliorum potest portari homo, manibus suis nemo portatur: quomodo intelligatur in ipso David, secundum litteram non invenimus; in Christo autem invenimus; ferebatur enim Christus in manibus suis, quando commendans ipsum Corpus suum ait, Hoc est Corpus meum: ferebat enim illud Corpus in manibus.*

His verbis apertè declarat sanctus Augustinus, neminem posse se ferre in manibus suis, id solùm posse competere Christo Domino, qui id tunc fecit, cùm hoc Sacramentum

De Sacram. Euchar. Cap. V. 149

instituit, qui Corpus suum portavit, cum hoc Sacramentum portaret; quod clarè satis ostendit, Eucharistiam secundum hujus Ecclesiæ Doctoris mentem, non esse solum Corpus in figura, sed verè atque realiter: nam si foret tantum Corpus Christi in figura, omnis homo posset ita seipsum portare, quia unusquisque potest suam gestare figuram: Sanctus tamen Augustinus ait, id intelligi non posse nisi de solo Christo Domino, cum nullus alius eo modo portare se posset, quo seipsum ipse portavit.

Idem sanctus Augustinus in libro quem scripsit contra Donatistas ait *Indignè quisque sumens Dominicum Sacramentum, non efficit, ut quia ipse malus est, malum sit, aut quia ad salutem non accipit, nihil acceperit: Corpus enim Domini & sanguis Domini nihilominus erat, etiam illis quibus dicebat Apostolus: Qui manducat indignè, judicium sibi manducat, & bibit.* Ex quibus evidenter constat, quod Christus Dominus non est in hoc Sacramento, virtute Fidei illius qui eum recipit, cum Christus Dominus sit verè & realiter in hoc Sacramento, etiamsi indignè sumatur, & ab homine non habenti fidem.

Verum clarè videmus in Generali Concilio Nicæno, hanc semper fuisse Ecclesiæ Catholicæ fidem: *Nullus enim, ait, aliquando turbatur Spiritus, sanctorum videlicet Apostolorum, aut illustrium Patrum nostrorum, in cruentum sacrificium nostrum, quod in commemorationem Christi Dei nostri ac omnis dispensationis ejus efficitur, dixit imaginem Corporis ejus: neque enim acceperunt à Domino sic dicere vel confiteri, sed audiunt Evangelicè dicentem eum; Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus san-*

S. August. lib. 5. contra Donatistas, cap. 8.

Conc. Nicæn. 11. actione 6. Tom. 3.

guinem, non intrabitis in regnum cœlorum? Et, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. *Et alibi*: Accepto pane, gratias agens fregit & dedit discipulis suis, & ait: Accipite & comedite, hoc est Corpus meum. Et accipiens Calicem gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes: Hic est enim sanguis meus novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. *Et non dixit: Accipite & comedite imaginem Corporis mei. Sed Paulus Divinus Apostolus, ex divinis Domini vocibus hauriens, ait*: Ego accipi à Domino quod & tradidi vobis, quoniam in qua nocte tradebatur, gratias agens fregit & dixit: Accipite & comedite: Hoc est Corpus meum quod pro vobis frangitur: Hoc facite in meam commemorationem. Similiter Calicem postquam cœnavit, dicens: Hic Calix novum Testamentum est in meo sanguine: Hoc facite quotiescumque biberitis, in meam commemorationem. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & Calicem hunc biberitis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat. Ergo liquido demonstratum est, quod nusquam Dominus, vel Apostoli, aut Patres imaginem dixerunt sacrificium sine sanguine, quod per Sacerdotem offertur, sed ipsum Corpus, & ipsum sanguinem.

Quæst. 2. Quomodo confutari potest error Hæreticorum afferentium pronomen Hoc in forma consecrationis designare panem?

Resp. Patet illud, Hoc, non ex se designare panem, ut hæretici volunt, idque non solum quia esset falsa oratio, sed quia ipsa verba repugnant; dicendum enim fuisset Hic, præsertim cum immediate Panis præcessisset: Designat igitur Corpus secundum rectissimam

& usitatissimam locutionem, quia in mundi exordio Adam dixit, *Hoc nunc os ex ossibus meis*, & Moy'es Exodi 16. v. 15. *Iste est Panis*; & Judæi Matth. 2. *Hic est hares*. Et cap. 3. v. 17. Deus Pater ait, *Hic est Filius meus dilectus*: Et infinita alia, quibus Scriptura, & usus quotidianus plenus est: nam in his omnibus subjectum, & prædicatum idem significant, quod omni propositioni affirmativæ commune est, alioquin esset falsa; sed alio modo subjectum nomine communi demonstrans talem præsentiam: prædicatum nomine specifico, & particulari: nam quod objiciunt cum dicitur, *Hoc*, nondum esse Corpus, parvi momenti est: Propositio enim operativa qualis est ista, quæ mutatione quadam afficit quod significat, sicut non habet veritatem, nisi integrè pronuntiata, ita quoque demonstrat, id quod adest non eo momento quo subjectum profertur, sed quod aderit in termino pronuntiationis: sicut si Christus aquam in vinum mutasset in nuptiis Galileæ, his verbis, *Hoc est vinum*, vel costam in mulierem istis verbis, *Hæc est mulier*, non fuisset necesse rem demonstratam esse præsentem, nisi absolutâ tota oratione.

Quæst. 3. Quomodo confutati potest error dicentium verbum *est* in forma consecrationis, idem esse ac significat, ita ut sensus sit, *Hoc significat Corpus meum*?

Resp. In hoc verbo Zuinglius figuram inesse voluit, ut idem sit quod significat, sed contra linguarum usum: nulla est enim lingua neque Latina, neque Græca, neque Hebræica, in qua *est* aliter habeat significationem quam esse, seu ut Philosophi loquuntur, nudam unionem extremorum, est enim verbum uti communissimè significans, ita ut simpli-

ciffimè, in quod omnia alia resolvuntur ; ipsum verò in nullum aliud resolvi potest ; sic enim resolvis, Christus patitur, id est patiens ; ipsum verò ut inclusum, non potest resolvi ulterius, nisi resolvas in seipsum. Unde impossibile est in eo fuisse tropum : quia verò signum esse non est aliud quam significare, hinc fit, ut unum signum de signo prædicetur, vel res significata de aliquo signo parabolico sine ullo tropo soleamus, est, explicare per *significat*, ut ensis est gladius, septem boves septem anni sunt, semen est verbum Dei : Denarius est vita æterna, & similia. Itaque error ille Zuinglii ex imperitia natus est.

Quest. 4. Quomodo confutari potest error Calvinianus asserentis esse tropum in prædicato Corpus meum, ut sit idem quod signum, seu figura Corporis mei ?

Resp. Posito Calvinianæ errore, illud *Hoc* demonstrare deberet Panem, quod supra rejecimus ; deinde Græcè additur articulus ὁ ἁλυσ, istud Corpus quod habet vim exprimendi veri Corporis, & distinguendi ab omni alio, quod etiam nomine Corporis significari potest, scilicet Corpus mysticum quod est Ecclesia, ac proinde ipsissimum illud verum Corpus meum : quod multò efficacius postulant verba sequentia apud Lucam & Paulum, *quod pro vobis datur*, quod verbo Græco ὁ δίδωμι, quasi diceret Corpus datum : conjungitur enim adjectivum in recto, cum substantivo Corpus, ita ut illud ipsum, quod vocatur in recto Corpus, sit datum : figura autem Corporis non est data pro nobis, neque in Cœna neque in Cruce. Evidentius autem id postulat forma Calicis apud Lucam cap. 22. v. 20. *Hic est Calix novum Testamentum in sanguine meo, qui pro vobis fundetur*, ubi ipse Calix sangui-

De Sacram. Euchar. Cap. V. 153

nem scilicet continens pro nobis effusus dicitur, quod de figura vel Calicis vel sanguinis nullo modo dici potest.

Et sanè cum Agnus Paschalis figura fuerit Christi in Cruce offerendi, ut patet Joannis 19. Si Corpus non est aliud, nisi figura Corporis in Cruce offerendi, profecto figuram figuræ substituit, cum tamen voluerit figuris finem imponere. Hinc ne quis hinc tropos, figuræ, parabolas imaginaretur, Cathégorica locutione usus est verbis lucidissimis, quibus apertiora, aut simpliciora fingi nequeunt. Hinc cum Evangelistæ in aliis recensendis plerumque verbis discrepent, hinc è contrariò tres Evangelistæ & unus Apostolus Paulus, cum diversis temporibus, ac locis scriberent, in nullo omninò discrepant. Et tamen, ut ait Doctissimus quidam Evangeliorum commentator, tenebriones Hæretici qui ubique scripturas apertas esse clamitant, hinc tantas tenebras inveniunt, vel potius afferunt, ut sententiam quasi solis ipsius radiis scriptam in ducentas expositiones laceraverint; contra quos omnes, & si in verbis esset aliqua obscuritas, sufficere deberet unanimis totius Ecclesiæ, & omnium Patrum consensus.

CAPUT VI.

*Explicantur aliquot Scripturae sacrae
& Divi Augustini loca, quibus
abutuntur Heretici.*

*Quaest. I. Q*UOMODO intelligendum est quod refertur Joannis cap. 6. v. 54. ubi postquam dixisset Christus, *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem non habebitis vitam in vobis. Multi ex discipuli ejus dixerunt: Durus est hic sermo, & quis potest eum audire. Quibus respondit: Spiritus est, qui vivificat: Caro non prodest quidquam; verba, quae ego locutus sum vobis, Spiritus & vita sunt. Ex his autem videtur concludendum, non manducari neque bibi realiter & corporaliter, Corpus & sanguinem Filii Dei, sed spiritualiter tantum, & per fidem?*

S. Aug. tract. 27. in Joann. acm. *Resp. Hunc locum Divi Joannis rectè explicat Divus Augustinus: Caro, inquit, non prodest quidquam; sed quomodo illi intellexerunt: Carnem quippe sic intellexerunt quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur, non quomodo Spiritu vegetatur: accedat Spiritus ad carnem, & prodest plurimum; nam si caro nihil prodesset, Verbum Caro non fieret, ut habitaret in nobis.*

Voluit igitur Christus eos damnare, qui credebant eum velle præbere proprium Corpus manducandum, eodem modo quo comeditur Caro in macello divendita; non verò credentes manducari verè, & realiter Corpus Filii Dei, quamvis spiritualiter quantum ad modum sumendi. Accedat, ait Divus Augustinus, Spi-

ritus ad carnem, sumatur scilicet spiritualiter quantum ad modum, & prodest plurimum; nisi enim manducantibus prodesset Caro, quomodo ipsemet Christus Dominus addere potuisset in eodem loco; *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat meam Carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam eternam?* Modus igitur sumendi Christum spiritualiter, non excludit realem ejus manducationem.

Quaest. 2. Quomodo intelligenda sunt haec verba Joannis 16. *Relinquo mundum, & vado ad Patrem*: Ergo inquit Haeretici Christus non est amplius in mundo, nec consequenter in Eucharistia?

Resp. Sic intelligi debent, quod Christus reliquit mundum, quantum ad praesentiam visibilem, quamvis mundum non reliquerit quantum ad praesentiam invisibilem in Sacramento Eucharistiae, eo modo, quo intelligi debent verba ejusdem Christi Domini Lucae 24. v. 44. *Haec sunt verba, qua locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscum*; licet dum eis loqueretur esset cum ipsis; sed tantum ostendit his verbis, tunc cum eis non esse, eodem modo, quo ante Resurrectionem; sic dum ait: *Ego relinquo mundum*, intelligit se relinquere quantum ad hunc modum visibilem inter eos manendi, licet semper adsit Sacramentaliter.

Quaest. 3. Quomodo exponendum est quod dicitur Matth. cap. 26. *Semper pauperes habetis vobiscum, me autem non semper habebitis*: Ergo Christus non est nobiscum in Sacramento Eucharistiae?

Resp. Patet in his verbis loqui Christum Dominum tantum de praesentia corporea visi-

bili, & in eo statu, quo recipere posset commodum aliquod corporale ab hominibus, ut accipiunt pauperes; non verò de præsentia invisibili in Sacramento; quod evidentius apparet ex verbis Christi Marci 14. *Semper pauperes habebitis vobiscum, & cum volueritis, potestis illis benefacere: me autem non semper habebitis.*

x. ad Corin-
th., cap. 10.

Quest. 4. Quomodo intelligendum est, quod ait Apostolus, *Patres nostri omnes eandem escam spiritualem manducaverunt, & omnes eundem potum spiritualem biberunt:* Ex quo videtur concludendum nos non manducare, neque bibere, nisi per fidem Corpus & sanguinem Jesu-Christi, cum certum sit eos non manducasse corporaliter carnem Christi, sed tantum per fidem?

Resp. Intelligit Apostolus, quod Hebræi illius temporis, sive boni, sive mali fuerint, eandem inter se escam manducaverint, non verò quod eandem nobiscum escam manducaverint, ut interpretantur Chrysostomus & Theophilactus, quod & textui satis conforme videtur: Attamen quia Divus Augustinus, Tract. 26. in Joannem, conclusit ex hoc loco Apostoli, nos, & Hebræos eandem escam manducasse, responderi secundò potest, antiquos Patres eandem escam manducasse, sed non eodem modo; esca antiquorum Patrum, & nostra idem Christus est, sed diverso modo sumptus; nam Corpus Christi Domini non nisi spiritualiter per fidem, & in figura manducaverunt, nos autem realiter & corporaliter illud manducamus. Antiqui Patres manducaverunt Corpus Christi Domini in figura, quemadmodum lex vetus tantum erat figura Legis novæ; & nos verè manducamus juxta Legem novam, quæ non est amplius figura

De Sacram. Euchar. Cap. VI. 157

sed veritas ; ut enim ait Divus Augustinus.

Idem in mysterio cibus & potus illorum & noster ; sed significatione idem , non specie ; quia idem ipse Christus in petra figuratus , nobis in carne manifestatus.

S. August. in
Psal. 77.

Quaest. 5. Quomodo exponi debent hæc Divi Augustini verba : Vt quid paras ventrem & dentes ; crede , & manducasti : Ex quibus videtur concludendum à nobis non sumi realiter & ore corporeo Corpus Christi Domini , sed spiritualiter tantum per fidem ?

Tract. 25, in
Joan.

*Resp. Nullo modo loquitur Divus Augustinus in hoc loco de manducatione Corporis Christi , sive in Eucharistia , sive extra ; sed de meditatione verbi Dei , quod est mentale animæ pabulum , & de fide , quæ haberi debet in Christum incarnatum. Divus Augustinus postquam retulit verba Salvatoris arguentis Judæos quod ipsum tantum quærent , ut ab eo pascerentur corporaliter , propter miraculum multiplicationis quinque Panum & duorum piscium. *Quæritis me , inquit Christus Dominus , non quia vidistis signa , sed quia manducastis ex panibus , & saturati estis. Operamini non Cibum qui perit , sed qui permanet in vitam æternam. Dixerunt ergo ad eum : Quid faciemus , ut operemur opera Dei ? Respondit Jesus , & dixit eis : Hoc est opus Dei , ut credatis in eum quem misit ille. Ad hæc verba exclamat Divus Augustinus contra plebem Judaicam , quæ post panes & pisces , quibus nutriti erant à Christo Domino anhelabat , ac dicit : Hoc est ergo manducare cibum , non qui perit , sed qui permanet in vitam æternam. Vt quid paras ventrem & dentes ? Crede , & manducasti : Arguens non quidem Christianos , qui afferunt animam & Corpus ad manducandum Corpus Christi , sed**

Joan. cap. 6,
v. 26.

S. August. ibi-
dem,

populum qui parabat ventrem & dentes ad manducandum Panem materialem, & non parabat animam, ut crederet in Christum Dominum.

S. Aug. contra adversarios Legis & Prophetarū lib. 2. cap. 9.

idem dixerit alibi: *Mediatorem Dei & hominum hominem Christum Iesum, Carnem suam nobis manducandam, bibendumque sanguinem dantem, fideli corde, atque ore suscipimus; quamvis horribilius videatur, humanam Carnem manducare quàm perimere, & humanum sanguinem potare quàm fundere.*

Quæ verba satis ostendunt, malam Hæreticorum fidem, proferentium hunc Divi Augustini locum contra realem Christi Domini in Eucharistia præsentiam, ut simplices rudesque hac argumenti specie decipiant, quamquam certum sit, & evidens, sanctum Augustinum non loqui omninò in hoc loco de Eucharistia.

S. Aug. Tract. 26. in Joan. *Quest. 6. Quomodo intelligendus est locus iste Divi Augustini in Joannem. Credere in eum, hoc est, manducare Panem vivum: qui credit in eum, manducat, invisibiliter saginatur, quia & invisibiliter renascitur: Ex quo loco colligere volunt Hæretici, Corpus Christi per fidem tantum sumi?*

Resp. Facile est percipere consequentiam quam hinc inferunt Hæretici perperam esse deductam, cum solemne sit apud sanctos Patres, & præcipuè apud Divum Augustinum, explicare loca Scripturæ in sensu allegorico, supponendo tamen sensum litteralem. Sic idem Augustinus numquid in eodem loco ait, loquens de Muliere quæ tetigit Christum Dominum, *Quid est, tetigit, nisi, credidit? Et*

De Sacram. Euchar. Cap. VI. 159

tamen intendit-ne Divus Augustinus, quod mulier fluxu sanguinis laborans, Dominum realiter non tetigerit?

Et idem sanctus Augustinus Concione 1. in Psalmum 78. numquid dicit: *Jejunium ipsius erat, quando defecerunt omnes qui in eo crediderant: quia & esuries ipsius erat ut in eum crederetur. Quia & sitis ipsius erat, quando dixit mulieri: Sitio, da mihi bibere: fidem quippe ipsius sitiebat: & de Cruce cum diceret, sitio, fidem illorum querebat; Et tamen intendit-ne Divus Augustinus, suum Christi Domini, sive in historia Samaritanæ, sive in Cruce, non fuisse veram & realem fidem? Intendit-ne per allegoriam sitis mentalis, & intellectualis, excludere veritatem sitis externæ, & corporalis? ac proinde dicendum est, quod in omnibus his locis, in quibus loquitur Divus Augustinus in sensu allegorico, semper supponit sensum litteralem.*

Eodem modo respondendum est variis sancti Augustini, aliorumque Patrum locis, qui videntur asserere, Christum Dominum esse figuratiter in Eucharistia, quod scilicet supponunt semper realitatem Corporis Christi in hoc Sacramento; ut enim ait idem Augustinus relatus in Canone: *Corpus Christi & veritas & figura est: veritas, dum Corpus Christi, & sanguis virtute Spiritus sancti in virtute ipsius ex Panis & vini substantia efficitur: figura verò est id quod exterius sentitur; scilicet quod repræsentat Corpus Christi verum in hoc Sacramento, & sacrificium quod in ligno Crucis peractum fuit.*

S. Aug. relatus in Can. Utrum sub. de Consecra. dist. 23

CAPUT VII.

De Actione quâ Corpus Christi est in Eucharistia, ac de modo quo ibi realiter existit.

Quaest. I. **Q**UOMODO vocanda est actio, quâ Panis & vinum mutantur, seu convertuntur in Corpus & sanguinem Christi in Eucharistia?

Resp. Actio quâ Panis, & vinum, quæ sunt materia Eucharistiae, convertuntur in Corpus & sanguinem Christi Domini, vocatur ab Ecclesia Catholica Transsubstantiatio; ut enim Conc. Trid. ait Concilium Tridentinum: *Quoniam autem scilicet 13. c. 4. Christus Redemptor noster Corpus suum, id quod sub specie Panis offerebat, verè esse dicit: ideo persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, idque nunc denuò sancta hæc Synodus declarat, per consecrationem Panis & vini, conversionem fieri totius substantia Panis in substantiam Corporis Christi Domini, & totius substantia vini in substantiam sanguinis ejus. Quæ conversio convenienter & propriè à Catholica Ecclesia Transsubstantiatio est appellata.*

D. Ambro. Can. Panis. 55. De Consecr. dist. 2. Et, ut ait Divus Ambrosius relatus in Canone. *Panis est in Altari usitatus ante verba Sacramentorum: Vbi accessit consecratio, de Pane fit Caro Christi.*

Can. Nos autem De Consecr. dist. 2. Dicitur etiam in Canone: *Cùm fideliter fateamur ante consecrationem esse Panem & vinum, quod natura formavit, post consecrationem verò Christi Carnem & sanguinem, quod benedictio consecravit.*

Denique Concilium Lateranense sub Inno-

De Sacram. Euchar. Cap. VII. 161

centio III. Corpus & sanguis Christi Jesu, ait Concilium, in Sacramento Altaris sub speciebus Panis & vini veraciter continentur, transsubstantiatis Pane in Corpus, & vino in sanguinem potestate divinâ.

Cap. Firmiers
De summa
Trinitate.

Quæst. 2. Quid est Transsubstantiatio?

Resp. Constat ex inductis auctoritatibus, transsubstantiationem esse conversionem, seu mutationem totius substantiæ in aliam substantiam, quæ illi succedit ex vi hujus conversionis.

Est primò conversio, seu mutatio, quia in transsubstantione una substantia transit in aliam substantiam.

2. Est *mutatio totius substantiæ in aliam substantiam illi succedentem*; per quod transsubstantiatio distinguitur à quacumque alia mutatione tam substantiali, quàm accidentali. Primo ab accidentali, in qua substantia non mutatur nisi quia recipit novum accidens, quod non habebat. Secundò à mutatione substantiali, sive contingat per conversionem, aut creationem, sive annihilationem. Nam in conversione substantiali, naturali, & consueta tota substantia non mutatur, tam quoad materiam, quàm quoad formam, cum materia semper remaneat: at in transsubstantiatione nihil remanet, neque materiæ, neque formæ. In creatione quoque, una substantia non mutatur in aliam substantiam, sed producitur ex nihilo; & in annihilatione una substantia redigitur in nihilum; in sola igitur transsubstantiatione una substantia transit, seu mutatur in aliam.

Tertiò est mutatio, quæ fit *Ex vi & virtute conversionis*, quia in transsubstantiatione necesse est, ut substantia desinat esse per eandem virtutem, quæ aliam ejus loco producit;

S. Ambros.
lib. de ini-
tiandis, cap.
9.

quare, ut ait sanctus Ambrosius; *Si tantum valuit sermo Elia, ut ignem de caelo depromeret, non valebit Christi sermo, ut species mutet elementorum?*

Quaest. 3. Remanet ne aliquid de substantia Panis & vini post consecrationem?

Conc. Trid.
sess. 13. Can.
2.

Resp. Est de fide definitum in Concilio Tridentino, totam substantiam Panis & vini mutari in substantiam Corporis & sanguinis Domini. *Si quis dixerit, in sacra-sancto Eucharistia Sacramento remanere substantiam Panis & vini unà cum Corpore & sanguine Domini nostri Iesu Christi, anathema sit.*

Can. Omnia.
De Consecr.
dist. 2.

Rationem autem hanc affert Divus Ambrosius relatus in Canone; *Omnia, inquit, quaecumque voluit Dominus fecit in caelo & in terra: & quia voluit, licet figura Panis & vini hic sit, omnino nihil aliud quam Caro Christi & sanguis post consecrationem credenda sunt. Unde ipsa veritas ad Discipulos haec inquit: CARO MEA EST PRO MUNDI VITA.*

Cath. Conc.
Trid. parte
2. de Euchar.
nu. 38.

Quaest. 4. Si nihil remanet de substantia Panis post consecrationem, quare Sacramentum Eucharistiae dicitur Panis in Scriptura sacra?

Resp. Ut ait Catechismus Concilii Tridentini: *Mirandum non est, si post consecrationem Panis etiam vocetur: Hoc enim nomine Eucharistia appellari consuevit: tum quia Panis speciem habeat, tum quia naturalem alendi & nutriendi Corporis vim quae Panis propria est, adhuc retineat. Eam autem esse Sacrarum litterarum consuetudinem, ut res ita appellet cujusmodi esse videantur, satis ostendit quod in Genesi dictum est, tres viros Abrahae apparuisse, qui tamen tres Angeli*

De Sacram. Euchar. Cap. VII. 163

erant: & duo illi qui Apostolis, ascendente in caelum Christo Domino, apparuerunt, cum essent Angeli, viri dicuntur.

Quaest. 5. Quid est in Eucharistiæ Sacramento ex vi, & virtute verborum, & quid ibi est solum per concomitantiam?

Resp. Concilium Tridentinum clarè resoluit hanc difficultatem cum ait, *Verum Do-* Conc. Trid. *mini nostri Corpus, verumque ejus sangu-* sess. 13. cap. *inem sub Panis & vini specie, unà cum ipstus 3.*
anima & divinitate existere: sed Corpus quidem sub specie Panis, & sanguinem sub vini specie ex vi verborum; ipsum autem Corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie Panis, animamque sub utraque vi naturalis illius connexionis & concomitantia: (quæ partes Christi Domini, qui jam ex mortuis resurrexit non amplius moriturus inter se copulantur) Divinitatem porro, propter admirabilem illam ejus cum Corpore & anima hypostaticam unionem. Quapropter verissimum est, tantumdem sub alterutra specie, atque sub utraque contineri: totus enim & integer Christus sub Panis specie, & sub quavis ipsius speciei parte: totus item sub vini specie, & sub ejus partibus existit.

Ideo autem ex vi & efficacia consecrationis, seu verborum, solum Corpus ponitur sub speciebus Panis, & solus sanguis sub speciebus vini; quia id solum est in Eucharistia ex vi verborum, cujus præsentia necessaria est ad veritatem verborum, quæ proferuntur, id scilicet quod præcisè significatur per verba prolata; & id est in Eucharistia per concomitantiam, quod naturalem, & necessariam connexionem habet cum eo, quod adest, seu ponitur ex vi, & efficacia verborum: at evidens est, quod ad veritatem verborum consecratio-

nis Panis, sufficit ut ponatur Corpus Filii Dei, & ad veritatem verborum consecrationis vini, sanguis, cætera verò ex necessaria connexionne; nam cum Christi Corpus sit vivens, esse nequit sine sanguine, anima, & divinitate.

S. Tho. 3. p. q. 76. art. 2. in corp. *Sub speciebus Panis, ait Divus Thomas, sanguis Christi est ex reali concomitantia sicut anima & divinitas, eò quòd nunc sanguis Christi non est ab ejus corpore separatus, sicut fuit tempore Passionis & mortis. Vnde si tunc fuisset hoc Sacramentum celebratum sub speciebus Panis, fuisset Corpus Christi sine sanguine, & sub speciebus vini, sanguis sine Corpore, sicut erat in veritate.*

Quæst. 6. Quomodo Corpus Christi Domini est in Eucharistiæ Sacramento?

D. Th. 3. p. q. 76. art. 3. in corp. *Resp. Ad hujus intelligentiam sciendum est cum Divo Thoma, quod Corpus Christi est in hoc Sacramento per modum substantia, id est, per modum quo substantia est sub dimensionibus, non per modum dimensionum, id est, non per modum illum quo quantitas dimensioniva alicujus Corporis est sub quantitate dimensioniva loci. Manifestum est autem quod natura substantia tota est sub qualibet parte dimensionum sub quibus continetur, sicut sub qualibet parte Panis est tota natura Panis: & hoc indifferenter, sive sint dimensiones actu divisa, (sicut cum aër dividitur, vel Panis secatur) vel etiam sint actu indivisa, divisibiles verò potentiâ.*

Ex his patet quomodo totus Christus sit sub qualibet parte specierum Panis, non modò cum hostia est divisa, verùm etiam cum tota integra est; sicut ratio substantia in toto continuo, & in totis ejus partibus invenitur: neque enim, ait Catechismus Romanus, p. 2. *Christum Dominum ea ratione in Sacramento*

De Sacram. Euchar. Cap. VIII. 165

esse dicimus, ut magnus, aut parvus est, quod ad quantitatem pertinet, sed ut substantia est. Substantia enim Panis in Christi substantiam, non in magnitudinem, aut quantitatem, convertitur. Nemo verò dubitat substantiam aquè in parvo, atque in magno spatio contineri: nam & aëris substantia, totaque ejus natura sic in parva ut in magna aëris parte, itemque tota aqua natura non minus in urnula, quàm in flumine insit, necesse est. Cum igitur Panis substantia Corpus Domini succedat: fateri oportet ad eundem planè modum in Sacramento esse, quo modo Panis substantia ante consecrationem. Ea verò utrum sub magna, an sub parva quantitate esset, nihil ad rem omninò pertinebat.

char. Sacram.
num. 43.

Unde ut ait sanctus Augustinus relatus in Canone, Singuli accipiunt Christum Dominum, & in singulis portionibus totus est: nec per singulos minuitur, sed integrum se præbet in singulis.

Can. Singuli
De Consecr.
dist. 2.

CAPUT VIII.

De speciebus Sacramentalibus.

Quæst. 1. Quid sunt species Sacramentales?

Resp. Nihil aliud per species Sacramentales significatur, quàm accidentia Panis, & vini, quæ remanent post consecrationem, cujusmodi sunt figura, color, odor, sapor, & similia; & hoc est quod Theologi, post Magistrum sententiarum, appellant Sacramentum tantum.

Quæst. 2. Quid est illud quod vocant Sacramentum tantum; Sacramentum, & rem

Sacramenti, & tandem rem, & non Sacramentum?

Magister sentent. in 4. dist. 8. *Resp.* Sic clarè à Magistro sententiarum explicatur cùm ait, *Sunt ergo hic tria distinguenda; unum, quod tantum est Sacramentum: alterum quod est Sacramentum & res: & tertium, quod est res, & non Sacramentum: Sacramentum & non res est species visibilis Panis & vini; Sacramentum & res, Caro Christi propria & sanguis; Res & non Sacramentum, mystica ejus Caro, vel potius ipsa gratia quæ confertur.*

Id igitur quod est in Eucharistia Sacramentum tantum, est species Panis, & species vini, quia definitio Sacramenti quæ est, ut sit invisibilis gratiæ visibilis forma, optimè competit ipsis speciebus Panis, & vini: sunt enim visibilis forma, invisibilis gratiæ; putà tam Corporis, & sanguinis Christi, quàm gratiæ Sacramentalis, quia Corpus mysticum efficitur unum ex multis membris, sicuti Panis ex multis granis. Res tantum, est gratia, quæ sumentibus ipsam Eucharistiam confertur, est enim res significata, & non significans. Corpus & sanguis sunt res, & Sacramentum; res scilicet, quia significantur per species, & per consecrationem perficiuntur; Sacramentum autem, quia Corpus Christi quatenus sub eisdem speciebus velatur Corpus mysticum representat gratiam, quæ in alimentum Corporis mystici confertur.

Quæst. 3. Accidentia Panis, & vini subsistent-ne absque subjecto in Eucharistia?

Resp. Constat ex autoritatibus inductis ad ostendendum substantiam Panis, & vini non amplius in Sacramento remanere post consecrationem, accidentia Panis, & vini ex seipsis subsistere, & absque subjecto contra naturæ

De Sacram. Euchar. Cap. VIII. 167

ordinem, quia nequeunt sustentari à Corpore & sanguine Jesu-Christi. Neque etiam, ait D. Tho. 3. p. 1. Divus Thomas, est possibile, quòd Corpus Christi gloriosum & impassibile existens alteretur ad suscipiendas hujusmodi qualitates. Et ideo relinquitur, quòd accidentia in hoc Sacramento manent sine subjecto, quod quidem virtute divina fieri potest. Cùm enim effectus magis dependeat à causa prima, quàm à causa secunda; Deus qui est prima causa substantiæ & accidentis, per suam infinitam virtutem conservare potest in esse accidens, subtractâ substantiâ, per quam conservabitur in esse, sicut per propriam causam; sicut etiam alios effectus naturalium causarum potest producere sine naturalibus causis: sicut humanum Corpus formavit in utero Virginis sine virili semine.

D. Tho. 3. p. 1. q. 77. art. 1. in corp.

Cujus rationem affert sanctus Basilius dum ait: Cùm enim Deus possit plus facere, quàm noster intellectus intelligere, & intellectus intelligat accidens præter subjectum: ergo Deus potest hoc facere, quòd accidens sit sine subjecto.

S. Basilius in Hexameron,

Quæst. 4. Potest-ne convenientia quædam afferri, cur accidentia manere debeant sine subjecto in Sacramento Eucharistiæ?

Resp. Sanctus Thomas hanc egregiam adducit rationem, dum ait: Accidentia sine subjecto in Sacramento existunt, ut fides locum habeat, dum visibile invisibiliter sumitur sub aliena specie occultatum & sensus à deceptione immunes reddantur, qui de accidentibus judicant sibi notis: Et ita per cognitionem horum accidentium fidem nostram excitemus, qua docemur Corpus Christi Domini verè sub his accidentibus contineri.

S. Th. Opusculo 75.

Quæst. 5. Quando nam Corpus Christi Do-

mini definit esse sub speciebus Sacramentalibus ?

D. Tho. 3. p.
q. 77. art. 4.
in corp.

Resp. Sic respondet Divus Thomas : Cùm Corpus Christi & sanguis succedant in hoc Sacramento substantia Panis & vini ; si fiat talis immutatio ex parte accidentium quæ non suffecisset ad corruptionem Panis & vini ; propter talem immutationem non definit Corpus & sanguis Christi esse sub hoc Sacramento , sive fiat immutatio ex parte qualitatis , putà cùm modicum immutatur color aut sapor Panis vel vini ; sive ex parte quantitatis , sicut cùm dividitur Panis aut vinum in tales partes , quòd adhuc in eis possit salvari natura Panis aut vini . Si verò fiat tanta immutatio , quod fuisset corrupta substantia Panis & vini ; non remanent Corpus & sanguis Christi sub hoc Sacramento : & hoc sive ex parte qualitatum , sicut cùm ita immutatur color & sapor , & alia qualitates Panis & vini , quod nullo modo possit compati naturam Panis aut vini : sive etiam ex parte quantitatis , putà si pulverisetur Panis , vel vinum in tam minutas partes dividatur , ut jam non remaneant species Panis vel vini .

Quest. 6. Species Sacramentales possuntne corrumpi , & inservire generationi alicujus substantiæ ?

Resp. Certum est , atque experientiâ compertum , multa sæpè ex Eucharistia generari ; patet enim ad sensum ex speciebus nimio humore corruptis , vel morâ diuturniore servatis , vermes generari , easque combustas in cinerem redigi , efficique acetum ex vino . Quod quomodò fieri possit , ostendit Divus Thomas his verbis ; Species Sacramentales retinent idem esse quod prius habebant substantiâ Panis & vini existente : & ideo sicut esse horum

D. Tho. 3. p.
q. 77. art. 3.
in corp.

De Sacram. Euchar. Cap. VIII. 169

horum accidentium corrumpi poterat, substantiâ Panis & vini existente: ita etiam potest corrumpi, eâ substantiâ abeunte: Quoniam Corpus Christi Domini huic substantiæ succedens, id omne præstat, quod præstaret talis substantia si permansisset.

Major est difficultas concipiendi quomodo ex speciebus Sacramentalibus, quæ sunt in hoc Sacramento sine substantia, generari possit alia substantia, quod etiam explicat sanctus Thomas loco citato. *Videtur dicendum, inquit, quòd in ipsa consecratione miraculosè datur quantitati dimensivæ Panis & vini, quòd sit primum subjectum subsequentiū formarum: hoc autem est proprium materiæ. Et ideo ex consequenti datur prædictæ quantitati dimensivæ omne illud quod ad materiam pertinet: & ideo quidquid posset generari ex materia Panis vel vini, si adesset, totum potest generari ex prædicta quantitate dimensivæ Panis vel vini, non quidem novo miraculo, sed ex vi miraculi prius facti.*

Sensus ergo Divi Thomæ est, quòd quia per consecrationem datum est quantitati supplere vices materiæ primæ, quantum ad omnia, quæ in instans generationis antecedunt, ita ut formas accidentales, & omnes dispositiones ad novam præparantes recipere queat: ideo Deus, introducta ultima dispositione, materiam primam producit in ipso instanti generationis novæ formæ, quæ tamen ex sinu materiæ, vi agentium naturalium dicitur educi, quatenus vi ultimæ dispositionis ab agente naturali inductæ, materia à Deo producta talem, & non aliam recipit formam; nec est necesse, quod materia ad recipiendas novæ formæ dispositiones, tempore præcesserit novam formæ introductionem, modo in sui vices

S. Th. art. 5.
in corp. ibidem.

gerente quantitate antecesserit: cum enim de æquipollentibus idem sit iudicium, satis est, ut quantitas officia materiæ supplens, toto tempore instans generationis antecedente, sub novæ formæ privatione præcesserit.

Porro Deus materiam in ejusmodi generationibus connaturaliter substituit, utpotè qui ad exigentiam causarum naturalium eam subministrat; statim enim atque dispositiones ad novam formam positæ sunt, exigunt causæ naturales eam formam introduci, ad quam dispositiones per se sunt institutæ: forma verò cum introduci non possit nisi in materiam, nec materia vi agentium naturalium produci possit; idcirco ad generalem totius Orbis provisorem attinet, causarum secundarum exigentiam supplere, ac convenientem proinde materiam mox educendæ formæ supponere; sicut animam rationalem ad exigentiam organicæ materiæ creat.

Hinc sequitur species Sacramentales posse nutrire, quoniam quidem cibus non aliter nutrit, quàm per sui conversionem in substantiam ejus qui alitur; proindeque cum species Sacramentales, ut diximus, converti possint in substantiam, quæ generatur ex his speciebus, possunt etiam converti in substantiam Corporis humani.

CAPUT IX.

De Ministro Sacramenti Eucharistia.

Quaest. I. **Q**UINAM est hujus Sacramenti Minister?

Resp. Duplex in hoc Sacramento distinguendus est Minister. Alter est Minister confectionis; Alter distributionis, seu dispensationis Eucharistiae. Minister confectionis est solus Sacerdos; *Ad Presbyterum*, inquit sanctus Isidorus relatus in Canone, *pertinet Sacramentum Corporis & sanguinis Domini in altario Dei conficere*, quia solus Presbyter consecrare potest.

Can. Perlecc-
tis, dist. 29.

Ratio petitur ex hujus Sacramenti dignitate; ut enim ait Divus Thomas, *Hoc Sacramentum est tanta dignitatis, quod non conficitur nisi in persona Christi. Quicumque autem aliquid agit in persona alterius, oportet hoc fieri per potestatem ab illo concessam. Sicut autem baptizato conceditur à Christo potestas sumendi hoc Sacramentum, ita Sacerdoti, cum ordinatur, confertur potestas hoc Sacramentum consecrandi in persona Christi. Per hoc enim ponitur in gradu eorum, quibus dictum est à Domino, Hoc facite in meam commemorationem: & ideo dicendum est, quod proprium est Sacerdotis conficere hoc Sacramentum.*

D. Th. 3. p.
q. 82. art. 1.
in corp.

Pertinet etiam ad Sacerdotem hujus Sacramenti dispensatio. *Presbyter*, ut habetur in Canone, *per semetipsum infirmos communicet.*

Can. Pervenit.
De Consecr.
dist. 2.

Potest tamen Diaconus administrare Eucharistiam urgente necessitate, ut dicitur in Ca-

Can. *Præsente*.
dist. 93.

none. Præsente Presbytero, Diaconus Eucharistiam Corpus Domini populo, si necessitas cogat, jussus exoget. Et in Concilio Eboracensi anno 1194. cap. 4. sic habetur. Decrevimus etiam, ut non nisi summa & gravi urgente necessitate, Diaconus Corpus Christi cuiquam exoget.

Quæst. 2. Requiritur-ne status gratiæ ad administrandum Sacramentum Eucharistiæ?

D. Tho. in 4.
dist. 23. q. 1.
art. 3. quæsti.
1. ad 2.

Resp. Est omninò necessarius, ita ut qui dispensaret Eucharistiam in statu peccati mortalis, peccaret graviter, ut enim ait Divus Thomas, Ad reverentiam ipsius in dispensante hoc Sacramentum, non solum exigitur sanctificatio morum, sed etiam Sacramentalis sanctificatio. Vnde & manus Sacerdotis unctio sanctificatur. Si enim Deus exigat tantam sanctitatem ab illis, qui altare propius accedunt, ut secundum sanctum Antoninum, Quo-

S. Anton. in
Confessionali
in 3. p. inter-
rogationum
de Clericis
cap. 11.

tiescumque quis exequitur officium alicujus Ordinis in mortali, ut Acolythatum, Subdiaconatum, & hujusmodi, mortale est. Quamò magis asserere debemus, eum qui in peccato mortali hoc Sacramentum administrat, reum esse peccati mortalis, quippe qui propius ad res sacras accedat, quàm Acolithus, aut Subdiaconus, qui circa vasa, aut circa materiam hujus Sacramenti parandam versantur.

Quæst. 3. Quibusnam administrari non debet Sacramentum Eucharistiæ?

S. Th. in 4.
dist. 9. art. 5.
in respon. ad
1. quæst.

Resp. Ex Divo Thoma, Si peccatum est manifestum, debet denegari Eucharistia, sive in occulto, sive in manifesto petat. Idem habet Divus Bonaventura.

S. Chrysoft.
homilia 83.
in Matth.

Sanctus Joannes Chrysoftomus ait: Non parva vobis, scilicet Sacerdotibus, imminet poena, si quem aliqua improbitate teneri

De Sacram. Euchar. Cap. IX. 173

scientes, ei hujus mensa participationem permittatis. Sanguis enim ejus ex manibus requiretur vestris: non de ignotis, sed de notis hac disputo.

Sanctus Carolus de Sacramento Eucharistiae differens hæc tradit: Non admittuntur ad Communionem Hæretici, Schismatici, Excommunicati, interdicti, publicè criminosi, manifestèque infames; ut Meretrices, publici Concubinarij, fœneratores, Magi, Sortilegi, Blasphemi, & alij id generis publicè facinorosi homines. Et in Concilio Mediolanensi legitur: Si quis odia & inimicitias exerceant, si alij denique qui in aliqua peccandi consuetudine usuque jaceant. Nec verò antea quàm ipse perspexerit, istos ab ea male agendi via recessisse, peccandique occasionem, ac publicas offensiones præcidisse, permittat (etiamsi qui testimonium Confessarii afferant) ne in Paschali quidem celebritate sacram Communionem eis ministrari: quin imò illam tandiu differri jubeat, quoad eorum veram vitæ emendationem Episcopus cognoverit. His accedunt Histriones, quia, ut ait sanctus Cyprianus relatus in Canone: Nec Majestati Divina, vel Evangelica congruit disciplina, ut pudor, vel honor Ecclesiæ tam turpi & infami contagione fœdetur per Communionem. Possent tamen illis concedi Eucharistia, ut ait Concilium Carthaginense, si veræ conversionis signa dedissent: Scenicis, inquit Concilium, atque Histrionibus caterisque hujusmodi personis, vel Apostaticis conversis, vel reversis ad Dominum, gratia vel reconciliatio non negetur.

Denique sanctus Carolus monet, ut Mulieres non sumptuosas, non caudatis vestibus, non crinibus inaniter intortis, non fuco aut

S. Carol. Actor. part. 4. De Sacram. Euchar.

Conc. Mediol. 4. tit. Quæ ad Penitent. Sacram. pertinent.

Can. Pro dilectione. De Consecr. dist. 3.

Can. Scenicis. De Consecr. dist. 2.

S. Carol. Act. p. 4. de Sacram. Eucharistia.

pigmentis vultu illito, non pectore, nudo aut tenui velo obtecto, sed ita vestito, ut ne præter faciem quidquam cernatur, velo denso bene super faciem demisso, ad hoc Sacramentum accedant, secus esse repellendas.

Quæst. 4. Debet-ne dari Eucharistia iis quorum peccatum non est publicè notum?

Resp. Sanctus Thomas hanc egregiè solvit difficultatem, cum ait; *Si Sacerdos sciat peccatum alicujus, qui Eucharistiam petit per Confessionem, vel alio quolibet modo: distinguendum est, quia aut peccatum est occultum, aut manifestum. Si est occultum aut exigit in occulto, aut in manifesto. Si in occulto, debet ei denegari, & monere, ne in publico petat. Si autem in manifesto petit, debet ei dari.*

S. Tho. in 4.
dist. 9. art. 5.
in resp. ad 1.
quæst.

Primò, quia pro peccato occulto pœnam inferens publicam, revelator est Confessionis, aut proditor criminis. Secundò, quia quilibet Christianus habet jus in perceptione Eucharistia, nisi illud per peccatum mortale admittat; unde cum in facie Ecclesia non constet istum amisisse jus suum, non oportet ei in facie Ecclesia denegari.

Rituale Romanum de Sacramento Eucharistia ait: *Occultos verò peccatores si occultè petant, & non eos emendatos agnoverit, repellat; non autem si publicè petant, & sine scandalo ipsos præterire nequeat.*

Quæst. 5. Debet-ne pueris ante annos discretionis dari sancta Communio?

Resp. Licet prioribus Ecclesie sæculis quibusdam in locis concessa fuerit pueris sacra Communio; hæc tamen consuetudo prudentissimo Ecclesie judicio, & autoritate nunc penitus exolevit; *Pueris item, ait sanctus Carolus, qui propter ætatis imbecillitatem nondum hujus Sacramenti cognitionem & gustum*

S. Carol. Aët.
P. 4. De Sa-
cram. Eucha-
ristia.

De Sacram. Euchar. Cap. IX. 175

habent, Sacram Eucharistiam non ministrabit.

Rationem affert Divus Thomas, dum ait; Dicendum, quod pueris carentibus usu rationis, qui non possunt distinguere inter cibum spiritualem & corporalem, non debet Eucharistia dari, quia ad Eucharistia sumptionem exigitur actualis devotio quam tales pueri habere non possunt: pueris autem, jam incipientibus habere discretionem, etiam ante perfectam aetatem, puta cum sint decem vel undecim annorum, aut circa hoc, potest dari, si in eis signa discretionis appareant & devotionis. Quod praesertim intelligendum est, si mortis immineat periculum, ne sine hoc Viatico discedant.

D. Th. in 4.
dist. 9. art. 5.
in resp. ad 4.
quaest.

Quaest. 6. Quomodo intelligendum est quod refertur in Canone, ubi sic ait Bonifacius Papa: Non cogitetis eos vitam habere posse, qui fuerint expertes Corporis & sanguinis Christi, dicente ipso, nisi manducaveritis Carnem meam, non habebitis vitam in vobis?

Can. In Ecclesia. De Consecr. dist. 4.

Resp. Sanctus Thomas sic ait; Intelligendum est, quantum ad rem Sacramenti, quae est unitas Ecclesiae, extra quam non est salus, neque vita; & non quantum ad Sacramentalem manducationem.

D. Th. in 4.
dist. 9. art. 5.
q. 4. ad 2.

Quaest. 7. Debet-ne dari Sacra Communio amentibus rationis usu carentibus?

Resp. Dicendum cum Divo Thoma, quod de amentibus distinguendum est: quidam enim dicuntur large amentes, quia debilem mentem habent, sicut dicitur invisibile quod male videtur: & tamen sunt aliquo modo docibiles eorum quae ad fidem & devotionem Sacramenti pertinent: & talibus non oportet Corpus Christi denegari. Quidam vero sunt

S. Th. in 4.
dist. 9. art. 5.
in resp. ad 3.
quaest.

omniò carentes iudicio rationis: & isti vel fuerunt tales à nativitate; & tunc eis non debet dari, quia non possunt ad devoionem induci qua requiritur ad hoc Sacramentum: vel inciderunt in amentiam post fidem & devoionem Sacramenti; & tunc debet eis dari, nisi timeatur periculum, vel de vomitu, vel de expulsionem, aut aliquo huiusmodi.

Concilium Carthagenense 4. relatum in Canone ait; *Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam: & si continuò creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia. Si supervixerit, admoneatur à supradictis testibus petitioni sue satisfactum, & subdatur statutis pœnitentiæ legibus, quamdiu Sacerdos qui pœnitentiam dedit probaverit.*

S. Carol. A&. Idem decrevit sanctus Carolus: *Amentibus,* p. 4. De Sacram. Eucharist. tit. qui ad com. admittendi. *inquit, præterea hoc Sacramentum non ministrabit. Quamvis si antequam in insaniam inciderint, piam & religiosam animi voluntatem præ se tulerint, licebit in fide vite ex Decreto Concilii Carthagenensis, modò vomitionis vel alterius indignitatis & incommodi periculum non sit.*

Idem videtur dicendum de surdis & mutis à nativitate, si dum essent sani & incolumes divinis mysteriis, & officiis libenter & religiosè interfuerint, si cum honoris & reverentiæ testificatione Deum adoraverint, & externo corporis habitu testati fuerint, se realem Corporis Christi in hoc Sacramento adorandi præsentiam credere, & ardens quoddam ejusdem Corporis percipiendi desiderium nutibus, &

De Sacram. Euchar. Cap. IX. 177

signis patefecerint ; si denique præmissa Sacramentali confessione , quæ ab eis per signa , & nutus extorquetur , pectoris tunctione , & aliis id generis indiciis , conceptum de peccatis dolorem , sicut & plam animi voluntatem indicaverint.

Quæst. 8. Quisnam dici potest manifestus, sive publicus peccator , ita ut ei meritò denegari possit sacra Communio ?

Resp. Manifesti peccatores dicuntur illi qui vel per sententiam , quæ in convictum fertur , aut per Confessionem factam in iudicio sunt notati ; vel qui per factum notorium , cujus populus est testis , sunt manifesti peccatores. Itaque ille dicitur . v. g. publicus usurarius , qui per propriam Confessionem aut per testes à Iudice pro tali damnatur , vel qui ex notorio facto est manifestus peccator , ut qui ex officio usuras exercet.

Illud autem dicitur peccatum publicum , & notorium per evidentiam facti , quod nulla tergiversatione potest celari , ut habetur expressè in cap. *Tua nos. De Cohabitatione Clericorum & mulierum.* Ubi verò de administratione Sacramentorum agitur , nullus certus potest præscribi personarum numerus , ut crimen dicatur notorium , sed relinquitur prudentum arbitrio seu iudicio.

Quæst. 9. In dubio , utrum scilicet quis sit publicus peccator , si potest probari ejus crimen per testes , debet-ne à publica Communionem excludi ?

Resp. In re dubia locum habet regula juris : *Melior est conditio possidentis ;* unde quia quis possessor est suæ famæ , inclinandum est in hanc partem , ut in re ancipiti , ad Communionem admittatur , præsertim cum juxta axioma Juris , *Omnis homo naturaliter præ-*

sumitur bonus, nisi contraria facta ejus prodant delicta.

Non ideo semper crimen dicitur notorium, quod probari per testes valeat; indicia autem jus tantum faciunt, ut viâ inquisitionis ad causæ cognitionem procedatur, non autem ut infames ante condemnationem, aut notorietatem à sacra Communione arceantur: nisi quando nulla tergiversatione crimen occultari potest, quia à multis certò scitur.

Quest. 10. Si peccat Sacerdos ministrando Eucharistiam peccatori publico, esset-ne minus malum ministrare ei hostiam non consecratam?

Resp. Nullo modo debet dari hostia non consecrata, pro consecrata: tum quia in Sacramento veritatis, non debet esse aliqua fictio: tum quia cum manducans adoret quod manducat, ut ait sanctus Augustinus, daret Sacerdos occasionem idololatræ, quod gravissimum est flagitium, & pio Sacerdoti horrorem incutere debet.

C A P U T X.

De Necessitate Sacramenti Eucharistia.

Quest. I. **Q**UOTUPLEX est necessitas?

Resp. Duplex necessitatis genus distingui potest; altera est necessitas mediæ, cum scilicet res adeò necessaria est ad obtinendum finem, ut sine ipsa finis nunquam haberi possit: sic gratia sanctificans necessaria est ad salutem necessitate mediæ, quia sine ipsa salus nunquam obtineri potest.

Alterà est necessitas præcepti, cum scilicet

De Sacram. Euchar. Cap. X. 179

ad salutem necessaria est, quia omitti absque peccato non potest propter præceptum, quod instat, nisi adsit aliqua ratio, quæ dispensare censeatur à præcepto. Sic necessarium est ad salutem audire Missam die Dominicâ, quia præceptum est; quamvis aliàs salus obtineri possit, cum ob grave aliquod incommodum accedit legitima non adimplendi præcepti dispensatio.

Quæst. 2. Quot modis sumi potest Eucharistia?

Resp. Dupliciter sumi potest. Primò realiter, & verè. Secundò spiritualiter, & in voto. Sumitur realiter, cum suscipitur ore corporeo; sumitur spiritualiter, cum scilicet, quamvis realiter non sumatur, adest tamen verum illam recipiendi desiderium, quod desiderium seu votum esse potest vel implicitum, vel explicitum: votum explicitum est, cum adest vera, & expressa voluntas sumendi Eucharistiam: est tantùm implicitum, cum licet non sit expressa suscipiendi voluntas, aliquod tamen recipitur, quod in se continet hujus Sacramenti votum, seu desiderium, sic ut ait Divus Thomas;

Perceptio Baptismi est necessaria ad inchoandum spiritualem vitam: perceptio autem Eucharistiae est necessaria ad consummandam ipsam. Per Baptismum ordinatur homo ad Eucharistiam: & ideo ex hoc ipso quòd pueri baptizentur, ordinantur per Ecclesiam ad Eucharistiam. Et sicut ex fide Ecclesia credunt, sic ex intentione Ecclesiae desiderant Eucharistiam; & consequenter recipiunt rem ipsius, quæ est unio cum Ecclesia.

D. Th. 3. p. q. 73. art. 3. in corp.

Quæst. 3. Eucharistia realiter sumpta, estne de necessitate medii ad salutem tam pueris quàm adultis?

Resp. Non est hoc modo necessaria, ut

Conc. Trid.
sess. 21, c. 4.

patet ex Concilio Tridentino his verbis: *Eadem sancta Synodus docet, parvulos usu rationis carentes, nullâ obligari necessitate ad Sacramentalem Eucharistia Communionem: siquidem per Baptismi lavacrum regenerati & Christo incorporati, adeptam jam filiorum Dei gratiam in illa etate amittere non possunt: ac proinde Eucharistia non est pueris necessaria ad salutem, cum possint in gratia sanctificanti decedere, non susceptâ Eucharistia: ad salutem autem consequendam utique sufficit in statu gratiæ decedere.*

Neque etiam Eucharistia est de necessitate medii adultis, ut enim dicitur Marci cap. ultimò; *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.*

S. Tho in 4.
dist. 9. art. 1.
in resp. ad 2.

Et ut ait Divus Thomas; *Gratia est sufficiens causa gloriæ. Vnde omne illud sine quo potest haberi gratia, non est de necessitate salutis. Hoc autem Sacramentum gratiam presupponit, quia presupponit Baptismum in quo gratia datur: & ideo quantum est de se, non est de necessitate salutis; sed de ordinatione Ecclesiæ homines obligantur, secundum Ecclesiæ statutum, Corpus Christi semel in anno sumere.*

Quest. 4. Votum proprium, & explicitum Eucharistiæ, est-ne necessarium necessitate medii ad salutem?

Resp. Non est ita necessarium: Primò, quia pueri salutem consequi possunt absque percepta Eucharistia, ut probavimus ex Concilio Tridentino, qui tamen hujus desiderii sunt incapaces. Secundò, quia illud tantum Sacramentum est necessarium necessitate medii, quod institutum est ad producendam primam gratiam sanctificantem, quæ, ut diximus ex Divo Thoma, est sufficiens causa salutis ob-

De Sacram. Euchar. Cap. X. 181

tinendæ, ac proinde, cum Eucharistiæ Sacramentum institutum non sit ad producendam primam gratiam, sequitur non esse necessarium necessitate mediæ verum illud recipiendi votum seu desiderium.

Quæst. 5. Votum implicitum & improprie dictum Eucharistiæ, est-ne ad salutem necessarium necessitate mediæ?

Resp. Cum hoc votum contineatur in susceptione Baptismi, quatenus per Baptismum unimur Ecclesiæ, & idonei efficimur ad sumendum Sacramentum Eucharistiæ; sicut etiam propter propensionem, quam qui recipit vitam spiritualem, censetur habere eam conservandi, & perficiendi per susceptionem Eucharistiæ, quæ est vitæ spiritualis consummatio; sequitur quod sicut Baptismus est de necessitate mediæ ad salutem, ita votum Eucharistiæ improprie acceptum par sit necessitatis.

Quæst. 6. Quomodo intelligendum est id quod dicitur Joannis cap. 6. *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ex quo videtur, posse concludi, Sacramentum Eucharistiæ realiter susceptum esse de necessitate mediæ ad vitam æternam consequendam?

Resp. Sanctus Thomas clarè explicat hunc locum autoritate Divi Augustini cujus verba referuntur in Canone; *Cum dicat, hunc cibum & potum, (scilicet carnis suæ & sanguinis) societatem vult intelligi Corporis & membrorum suorum, quod est Ecclesia in prædestinatis & vocatis, & justificatis & glorificatis sanctis & fidelibus ejus: Hoc est secundum explicationem Divi Augustini, necesse est ad salutem, manducare, & bibere Corpus & sanguinem Domini, ita ut per hanc*

S. Tho. 3. p.
q. 73. art. 3.
ad 1.

manducationem unitas Ecclesie intelligatur, quam, ut supra diximus, habemus per Baptismum.

Can. Nulli.
De Consecr.
dist. 4.

Quare sanctus Fulgentius relatus in Canone, qui Canon Divo Augustino tribuitur, ait: *Nulli est aliquatenus ambigendum, tunc unumquemque Fidelium Corporis sanguinisque Domini participem fieri, quando Baptismate membrum Christi efficitur, nec alienari ab illius Panis Calicisque consortio, etiamsi antequam Panem illum comedat & Calicem bibat, de hoc saculo in unitate Corporis Christi constitutus abscedat: Sacramenti quippe illius participatione ac beneficio non privatur, quando ipse hoc, quod illud Sacramentum est, invenit: Hoc est unionem Christi cum Ecclesia, quam habemus per Baptismum.*

Quest. 7. Est-ne de necessitate præcepti Divini sumere Eucharistiam?

Resp. Respondet Divus Thomas his verbis: Manifestum est, quod homo tenetur hoc Sacramentum sumere, non solum ex statuto Ecclesie, sed ex mandato Domini dicentis Luca

22. HOC FACITE IN MEAM COMMEMORATIONEM. Ex statuto autem Ecclesie sunt determinata tempora exequendi Christi præceptum. Et Concilium Tridentinum ait: Salvator noster discessurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc instituit, & in illius sumptione colere nos sui memoriam præcepit. Est igitur de præcepto Divino sumere Eucharistiam, licet Christus Dominus Ecclesie judicio reliquerit determinandum ejus obligationis tempus.

Sess. 13. cap.
2.

Quest. 8. Quonam tempore præceptum Divinum obligat ad perceptionem Eucharistie?

De Sacram. Euchar. Cap. X. 183

Resp. Olim ter in anno tenebantur Fideles Eucharistiam sumere, ut patet ex Canone ubi legitur: Etsi non frequentius, saltem in anno ter Laici homines communicent, in Pascha videlicet & Pentecoste, & Natali Domini.

Can. Euf. De Consecr. dist. 20

Deinde hoc tempus determinatum fuit à Concilio Lateranensi sub Innocentio III. ut semel in anno ad Eucharistiam Fideles accedere tenerentur. *Omnis utriusque sexus Fidelis, inquit, postquam ad annos discretionis pervenerit, suscipiat reverenter ad minus in Pascha Eucharistia Sacramentum: nisi forte, de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus, ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.*

Cap. Omnis De Pœnit. & remiss.

Et Concilium Tridentinum ait: *Si quis negaverit omnes & singulos Christi Fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis, saltem in Paschate, ad communicandum, juxta præceptum Ecclesie, anathema sit.*

Sess. 13. Can. 9.

Verùm Innocentius XI. pravam destruere volens quorundam Casuistarum opinionem circa hujus præcepti impletionem, damnavit sequentem propositionem: *Præcepto Communionis annua satisficit per sacrilegam Domini manducationem.*

Decretum Innoc. XI. contra 65. propos. 2. Martii 1679.

Obligat etiam hoc præceptum, cum instat mortis periculum, ut patet ex Concilio Nicæno relato in Canone, ubi legitur: *De his verò qui recedunt ex corpore, antiqua legis regula observabitur etiam tunc, ita ut si forte quis recedit ex corpore, necessario vita sua Viatico non defraudetur; Proindeque, secundum hoc Concilium, Eucharistia est necessaria necessitate præcepti Divini, iis qui sunt in mortis periculo, cum à Concilio necessarium Viaticum vocetur. Secundò, quia ut ait Concilium*

Can. De his. 26. q. 6.

Conc. Trid. Trid. 13. cap. 8. *Panem illum supersubstantialem suscipere possunt Fideles, cujus vigore confortati, ex hujus misera peregrinationis itinere, ad caelestem patriam pervenire valeant.* Unde patet tunc scilicet instante morte, Divinum Viaticum, quod Concilia necessarium vocant, omninò ex præcepto Divino sumendum esse.

Quest. 9. Si quis paucis ante diebus sacram Communionem perceperit, tenetur ne iterum sumere imminente mortis periculo?

Resp. Tenetur, quia instante mortis periculo, nova urget necessitas, novo robore in mortis agone opus est, ut patet ex Concilio Tridentino supra citato.

Quest. 10. Præceptum de sumenda Eucharistia in ipsa Paschali solemnitate, debet ne impellere Confessarios, ad impertiendam pœnitentibus absolutionem, vel Communionem, quam ipsis aliàs denegarent?

Resp. Non possunt, nec debent; nam ita se gerere debent, ut quocumque tempore sese fideles Cœlestium Mysteriorum dispensatores exhibeant, nec unquam ea, quatenus in ipsis erit, sacrilego accessu violari patiantur. Hominum v. g. in vitiosos habitus implicatorum, aut in proximis peccandi occasionibus degentium Communionem in aliud tempus differre possunt & debent; eam enim facultatem ipsis facit celeberrimus Canon, *Omnis utriusque sexus*, ubi postquam præcepit omnibus Fidelibus ut suscipiant reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum, addit: *Nisi forte, de proprii Sacerdotis Consilio ob aliquam rationabilem causam, ad tempus, ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.* Proindeque Confessores qui pœnitentium salutem consulere tenentur, ut eos, faciliori per-

Cap. *Omnis.*
De Pœnit. &
remiss.

cupiendæ Eucharistiæ copiâ facta , non conjiciant in apertum , aut certè probabile damnationis periculum , debent differre Communionem. Imò talibus viris in vitiosos habitus , & proximas peccandi occasiones immerfis , in ipsa Paschatis celebritate potiùs , quàm alio tempore Corporis Christi perceptio interdicienda aliquo modo videretur ; nam ad vitiosos habitus , & ad proximas peccandi occasiones , contumaciam addidere , utpotè qui observandæ quadragesimæ præceptum Fidelibus ab Ecclesia impositum , criminosa suæ salutis incuriâ violarunt. Nemo enim nescit Ecclesiam Dei omnibus passim Fidelibus observandæ quadragesimæ præceptum indixisse , ut omnes Catholici , & præsertim mortalium peccatorum sibi conscii ipsa ineunte quadragesima ritè confessi , condignis pœnitentiæ fructibus , id est , orationibus , elemosynis , jejniis , aliisque id genus pietatis operibus ad satisfaciendum , ad impetrandum , & ad promerendum divinitùs institutis , non solùm sua expiarent crimina , sed etiam vitiosos habitus malè vivendo comparatos , ex animo revellerent , & incumberent in parandas virtutes Christianas , atque ita ad dignam Communionem cum veris Fidelibus in ipsa Paschatis solemnitate celebrandam sese omni studio ac diligentia compararent.

Quod quidem præceptum cùm aliquo modo infregerint , an à viro cordato judicabuntur facilè digni , qui accedant vel in ipso Paschate ad Corpus Christi , ad cujus perceptionem (quæ maximam animi corporisque sanctimoniam , & puritatem exigit) nullam præparationem adhibuerunt.

Quæst. II. Tenentur-ne pueri Eucharistiam sumere , cùm ad annos discretionis pervenerint ?

Resp. Constat ex Divo Thoma cap. præcedenti relato, hoc præceptum non obligare pueros, nisi post perfectam dignitatis hujus Sacramenti noticiam, juxta id quod ait Apostolus: *Probet autem seipsum homo, & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat. Si autem,* ait Divus Thomas, *sunt in ætate apta ad judicandum & reverendum Corpus Domini, vel propè ætatem adultam (scilicet 12. annorum vel 11.) tunc si appareant signa reverentia & discretionis, possunt sumere, aliàs non.*

1. ad Corin-
th. cap. 11.
S. Th. 4. ad
Hann. dist. 9.
art. 4. ad 3.

Quest. 12. Est-ne ad salutem necessarium sumere Eucharistiam sub utraque specie Panis, & vini, juxta illud Christi Domini: *Nisi manducaveritis Carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis?* Quæ verba innuere videntur hoc Sacramentum sub utraque specie esse sumendum?

Conc. Conf-
stantiense.
sess. 13.

Resp. Oppositum est de fide definitum in Concilio Constantiensi ubi legitur: *Licet in primitiva Ecclesia hujusmodi Sacramentum reciperetur à Fidelibus sub utraque specie: tamen hæc consuetudo ad evitandum aliqua pericula & scandala, est rationabiliter introducta, quòd à conscientibus sub utraque specie, & à Laïcis tantummodò sub specie Panis suscipiatur; cum firmissimè credendum sit, & nullatenus dubitandum, integrum Christi Corpus & sanguinem tam sub specie Panis, quàm sub specie vini contineri. Quapropter dicere, quòd hanc legem & consuetudinem observare sit sacrilegum aut illicitum, censeri debet erroneum; pertinaciter asserentes oppositum, tanquam Hæretici arcendi, & graviter puniendi sunt. Item præcipimus sub pœna excommunicationis quòd nullus Presbyter com-*

De Sacram. Euchar. Cap. X. 187
municet populum sub utraque specie Panis &
vini.

Et Concilium Tridentinum disertè explicat
authoritatem Scripturæ à nobis adductæ ; *Sed* Conc. Trid.
neque, ait, *ex sermone illo apud Joannem 6.* sess. 21. cap.
rectè colligitur, utriusque speciei Communio-
nem à Domino præceptam esse (utcumque
juxta varias sanctorum Patrum & Doctorum
interpretationes intelligatur) namque qui di-
xit : NISI MANDUCAVERITIS CARNEM FILII
HOMINIS, ET BIBERITIS EJUS SANGUINEM, NON
HABEBITIS VITAM IN VOBIS ;
Dixit quoque : SI QUIS MANDUCAVE-
RIT EX HOC PANE, VIVET IN ÆTER-
NUM ; Et qui dixit : QUI MANDUCAT
MEAM CARNEM, ET BIBIT MEUM
SANGUINEM, HABET VITAM ÆTER-
NAM ; Dixit etiam : PANIS QUEM EGO,
DABO, CARO MEA EST PRO MUNDI
VITA. Is denique qui dixit : QUI MAN-
DUCAT MEAM CARNEM, ET BIBIT
MEUM SANGUINEM, IN ME MANET,
ET EGO IN ILLO ; Dixit nihilominus :
QUI MANDUCAT HUNC PANEM,
VIVET IN ÆTERNUM.

Ex quibus Concilii verbis clarè satis patet,
Dei præcepto satis fieri cum sub sola specie
Panis recipitur Eucharistia, quia Corpus &
sanguis Christi Domini nostri recipitur.

Quest. 13. Si non teneantur Fideles Eucha-
ristiam recipere sub utraque specie, quare Ge-
lasius Papa relatus in Canone damnat eos qui
hoc Sacramentum recipiunt sub sola specie
Panis, dum ait : *Comperimus autem, quòd* Can. *Comperi-*
quidam sumptâ tantummodò Corporis sacri *mus, De Con-*
portione, à Calice sacri cruoris abstineant : *secr. dist. 2,*
qui procul dubio quoniam nescio quâ supersti-
tione docentur obstringi, aut integra Sacra-

menta percipiant, aut ab integris arceantur; quia divisio unius ejusdemque mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire?

S. Leo. Serm.
4. de temp.
Quadrag.

Resp. Ad hujus Canonis intelligentiam sciendum est, quòd eo tempore sicut & sancti Leonis, Manichæi asserentes, vinum esse creaturam diaboli, latitabant inter Christianos, & ne proderentur, Communionem simul cum Catholicis sumebant: sed superstitiosè abstinebant à perceptione sanguinis Christi sub specie vini, ut patet ex sancto Leone qui ait: *Cùmque ad tegendam infidelitatem suam Manichæi nostris audeant interesse mysteriis: ita in Sacramentorum Communione se temperant, ut interdum tutius lateant, ore indigno Christi Corpus accipiant, sanguinem verò redemptionis haurire omninò declinent: quod ideo vestram volumus scire sanctitatem, ut vobis hujuscemodi homines ex his manifestentur indicis, & quorum deprehensa fuerit sacrilega simulatio, notati, & proditi à sanctorum societate, Sacerdotali autoritate pellantur.*

Quare, ad dignoscendos Manichæos, decrevit Gelasius Papa, quòd in quæsito retulimus.

Tantum igitur abest, ut ex hoc Decreto concludi possit, non licere Eucharistiam sumere sub una tantum specie, quin potius oppositum inferri debet, cum ex hoc Decreto appareat, antea licitum fuisse Fidelibus sub una tantum specie Communionem sumere, unde facilius poterant Manichæi inter Fideles delitescere, & hoc prohibitum deinde fuit ad aliquod tempus, ut Fideles à Manichæis discerni possent.

Quest. 14. Eucharistia suscepta sub una tantum specie, producit-ne tantundem gratiæ ac si sub utraque sumeretur?

De Sacram. Euchar. Cap. X. 189

Resp. Ita asserendum videtur ex Doctrina Concilii Tridentini: *Fatendum esse, inquit Concilium, etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum verumque sacramentum sumi; ac propterea, quod ad fructum attinet, nullam gratiam necessariam ad salutem eos defraudari, qui unam speciem solam accipiunt.*

Et Divus Hilarius relatus in Canone, ait: *Vbi pars est Corporis, est & totum: eadem ratio est in Corpore Domini qua in manna, quod in ejus figura precessit, de quo dicitur, Qui plus collegerat, non habuit amplius, neque qui minus paraverat, invenit minus. Non est omnino quantitas visibilis in hoc aestimanda mysterio, sed virtus Sacramenti spiritualis.*

Denique sanctus Thomas ait: *Potest autem à populo Corpus sine sanguine sumi: nec exinde sequitur aliquod detrimentum: Quare asserere debemus, Sacramentum sub una specie datum tantam conferre gratiam, ac si traditum esset sub duabus.*

Quaest. 15. Debent-ne sine ulla necessitate plures hostiae particulae tradi personis & devotis, ut inde majorem percipiant fructum?

Resp. Certum est, ex his quae diximus ex sancto Hilario, absque necessitate tradendas non esse, ut scilicet uberius fructus percipiantur; cum non sit omnino quantitas visibilis in hoc aestimanda Sacramento, sed virtus Sacramenti spiritualis.

Quare Innocentius XI. abolere volens hunc abusum à speciosa pietate inductum, approbavit Decretum Congregationis Concilii Tridentini circa Communionem quotidianam 12. Februarii 1679. quod sic habet: *Episcopi, Pastores, seu Confessarii insuper admoneant,*

Conc. Trid. sess. 21. cap.

3°

Can. Vbi pars est. De Conc. dist. 2^a

D. Tho. 3° p^o q. 80. art. 1° ad 3^a

nulli tradendas plures Eucharistia formas seu particulas, neque grandiores, sed consuetas. Habetur hoc Decretum integrum in fine Tomi 4.

Quaest. 16. Communio sub unica specie, fuit-ne in usu prioribus Ecclesiae saeculis?

Resp. Cùm Fideles semper crediderint id quod fides docet, scilicet totum Corpus & sanguinem Domini nostri Jesu-Christi contineri sub unaquaque specie: nulla unquam lege prohibitum fuit sumere Eucharistiam sub unica specie. Sed potiùs videmus, Laicos aliquando hoc Sacramentum sumpsisse sub utraque specie, aliquando sub sola specie Panis, & quandoque etiam sub sola specie vini. Constat, quod prioribus Ecclesiae saeculis tam Sacerdotes quàm Laici sumebant Eucharistiam sub utraque specie dum sacris Mysteriis aderant, ut videri potest in Decreto Constantiensis Concilii supra nu. 10. relato. In duodecimo tantùm saeculo Episcopi prohibuerunt Laicis Calicis usum, cum enim numerus Fidelium plurimum augetur, periculum erat, ne irreverentiae daretur locus, & alicujus partis sanguinis Christi effusio accidere posset: Illud plurimum Episcoporum Decretum Constitutione Concilii Generalis Constantiensis confirmatum fuit anno 1415.

Constat etiam, Fideles prioribus Ecclesiae saeculis sub sola Panis specie saepiùs communicasse; ferebant enim aliquando Eucharistiam in proprias domos, ut eam percipere possent, dum instante gravi aliqua persecutione, in mortis periculo se constitutos putabant, ut videre est in libro quem Tertullianus ad uxorem direxit, ut ei statum vidualem suaderet, casu quo ipse prior moretur: eam etiam efficaciter hortatur, ut si ad secundas nuptias convolet,

*Tertullian.
lib. 2. ad
Uxorem. cap.
5.*

De Sacram. Euchar. Cap. X. 191

sponsum saltem infidelem non eligat : *Non sciet maritus , inquit , quid secreto ante omnem cibum gustes : & si sciverit Panem , non illum credit esse qui dicitur .* Et in libro de Oratione, Tertull. De loquens idem Tertullianus de his qui , inani Oratione. scrupulo ducti , Eucharistiam sumere vole- cap. 14. bant circa horam nonam , ne aliquo modo jejunium frangerent quod usque ad vesperam his temporibus observari solebat : hortatur ut Eucharistiam apud se reservent , ut eam circa vesperum sumere possint , & eo tempore quo jejunium non amplius observatur ; ut eo modo communicare possint sine ulla talis jejunii violatione : *Accepto , inquit , Corpore Domini & reservato , utrumque salvum est , & participatio sacrificii , & executio Officii .*

Apud sanctum Cyprianum habetur , quod *Cum quaedam mulier arcam suam , in qua S. Cyprianus lib. de Lap- Domini sanctum fuit , manibus indignis ten- sis , tasset aperire , igne inde surgente deterrita est , ne auderet attingere . Quidam & ipse maculatus , Sacrificio à Sacerdote celebrato , Panem cum ceteris ausus est latenter accipere , sanctum Domini edere & contrectare non potuit , cinerem ferre se apertis manibus invenit .*

Ipse Dominus Jesus-Christus Corpus suum discipulis euntibus in Emmaüs sub sola Panis specie dedit : *Et factum est , inquit sanctus Luc. cap. 24. Lucas in Evangelio , dum recumberet cum eis , vers. 30. accepit Panem , & benedixit , ac fregit , & porrigebat illis . Et aperti sunt oculi eorum , & eognoverunt eum : & ipse evanuit ex oculis eorum .*

Id etiam asserere videtur sanctus Augustinus , dum exponens hæc Evangelii verba : *Oculi S. Aug. lib. eorum tenebantur , ne eum agnoscerent : Non 3. De Conf. incongruenter accipimus , inquit , hoc impedi- Evangelistar. cap. 25.*

mentum in oculis eorum à Satana factum fuisse, ne agnosceretur Iesus; sed tamen à Christo facta est permissio usque ad Sacramentum Panis, ut unitate Corporis ejus participatâ, removeri intelligatur impedimentum inimici, ut Christus possit agnosci.

Superfluum esset hic majorem autoritatum numerum texere, ad probandum, priorum sæculorum Christianos sæpius sub sola specie Panis communicasse, cum id obvium & apertum sit in Ecclesiastica historia, in qua constat quod Christiani Eucharistiam in propriis domibus servabant, quod eam ad absentes mittebant, quod in longinquis itineribus eandem deferre solebant, ut eam, instante aliquo periculo, sumere possent: Hoc etiam modo Anachoritæ vastas solitudines incolentes communicabant; aliqua sacræ Eucharistiæ fragmenta secum asportabant postquam in præcipuis solemnitatibus Missæ sacrificio in Urbibus adstitissent.

Non minus constat, pueros quibus Eucharistia olim statim post Baptismum dabatur, illam sub sola vini specie recipere consuevisse; Nam apud sanctum Cyprianum habetur, quod

S. Cyprianus.
Epist. 63. ad
Cæciliam.

Per Baptismum Spiritus-sanctus accipitur, & sic à baptizatis & Spiritum-sanctum consecutis ad bibendum Calicem Domini pervenitur.

Idem sanctus Cyprianus hunc usum confirmat, dum referens id quod accidit puellulæ, quæ frustum Panis vino Idolis oblato intinctum gustaverat, sic loquitur: *Vbi verò, solemnibus adimpletis, Calicem Diaconus offerre presentibus cœpit, & accipientibus ceteris locus ejus advenit, faciem suam parvula, instinctu Divina Majestatis, avertere & labiis obturantibus premere, Calicem recusare: perstitit tamen Diaconus, & reluctanti licet de Sacramento*

S Cyprianus.
Lib. de Lap-
sic.

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 193
mento Calicis infudit. Tunc sequitur singul-
tus & vomitus: in corpore atque ore violato
Eucharistia permanere non potuit.

In Concilio Tridentino habetur, quod plu-
ribus in locis Eucharistia olim pueris statim
post Baptismum dari consueverat, quod certè
sub sola vini specie fieri poterat. *Neque ideo Concil. Trid.*
tamen, inquit Concilium, *dammenda est an-* sess. 21. cap.
tiquitas, si eum morem in quibusdam locis 4.
servavit. Ut enim sanctissimi illi Patres sui
facti probabilem causam pro illius temporis
ratione habuerunt; ita certè eos nullà salutis
necessitate id fecisse sine controversia creden-
dum est.

Hæc etiam Ecclesiæ consuetudo, quâ pueris
Eucharistia olim dabatur, aperte ostendit &
probat, Fideles non putasse, Corpus & san-
guinem Domini nostri Jesu-Christi sola fide
in hoc Sacramento sumi; cum enim pueri
nullum fidei actum elicere possent, hoc Sa-
cramentum illis planè inutile fuisset.

C A P U T X I.

*De Frequentatione Sacramenti Eucha-
ristiæ & de dispositionibus ad illud
recipiendum requisitis.*

Quest. I. **E**ST NE necessarium crebrò ac-
cedere ad Eucharistiæ Sacra-
mentum?

Resp. Generaliter loquendo præstat sæpiùs
ad illud accedere, quàm ab eo abstinere, jux-
ta id quod habetur in Concilio Tridentino:
Optaret quidem Sacro-sancta Synodus, ut in Conc. Trid.
singulis Missis Fideles adstantes non solum sess. 22. cap.
spirituali affectu, sed Sacramentali etiam Eu- 61

Tomus III.

I

charistia perceptione communicarent, quò ad eos hujus sanctissimi sacrificii fructus uberior proveniret.

D. Th. in 4.
dist. 12. q. 3.
art. 2. in ref.
pons. ad 3. q.

Et ut ait Divus Thomas: Dicendum, quod in his qua sunt ex genere suo bona, peccatum non accidit, nisi ex aliquo accidente, dum inordinatè expleantur, & ideo in eis proficere per se bonum est: sed abstinere ab eis non est bonum, nisi ratione accidentis alicujus. Vnde cum Eucharistiam accipere sit bonum ex genere, assumere eam est bonum per se; abstinere est bonum per accidens; in quantum scilicet timetur ne inordinatè sumatur. Et quia quod est per se, præjudicat ei quod est per accidens; ideo simpliciter loquendo melius est Eucharistiam assumere, quàm ab ea abstinere. Videri potest Decretum de Communionem quotidiana. Tom. 4. in fine.

Quæst. 2. In praxi est-ne consulendum Sacerdoti ut quotidie celebret, aut Laico, ut singulis diebus Eucharistiam percipiat?

S. Th. in 4.
dist. 12. q. 3.
art. 1. in ref.
pons. ad 2.

Resp. Dicendum cum Divo Thoma, quòd in hoc Sacramento duo requiruntur ex parte recipientis; scilicet desiderium conjunctionis ad Christum, quod facit amor; & reverentia Sacramenti, quæ ad donum timoris pertinet. Primum quidem incitat ad frequentationem hujus Sacramenti quotidianam; sed secundum retrahit. Vnde si aliquis experimentaliter cognosceret, ex quotidiana sumptione fervorem amoris augeri, & reverentiam non minui, talis deberet quotidie communicare. Si autem sentiret per quotidianam frequentationem reverentiam minui, & fervorem non multum augeri, talis deberet interdum abstinere, ut cum majori reverentia & devotione postmodum accederet. Vnde quantum ad hoc, unusquisque relinquendus est iudicio suo.

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 195

Et Gennadius in Canone *Quotidie*, qui Canon vulgò tribuitur Divo Augustino, ait: *Quotidie Eucharistia Communionem percipere, nec laudo nec vitupero: omnibus tamen Dominicis diebus Communionem suadeo & hortor, si tamen mens sine affectu peccandi sit.*

Can. *Quotidie*.
De Consecr.
dist. 2.

Dixerit quispiam, ait Divus Augustinus, non quotidie accipiendam Eucharistiam, alius affirmet quotidie: faciat unusquisque quòd secundum fidem suam piè credit esse faciendum, neuter enim horum exhonorat Corpus & sanguinem Domini, si saluberrimum sacramentum certatim honorare contendunt: Neque enim litigaverunt inter se, aut quisquam eorum se alteri preposuit Zachæus & ille Centurio; cum alter eorum gaudens in domum suam suscepit Dominum; alter dixit, Non sum dignus ut intres sub tectum meum, ambo honorificantes Salvatorem diverso & quasi contrario modo: ambo peccatis miseri, ambo misericordiam consecuti. Ad hoc valet, quòd Manna secundum propriam voluntatem in ore cujusque sapiebat.

S. Aug. Ep.
118. ad Ja-
nuarium, cap.
3.

Circa Sacerdotes, ait sanctus Bonaventura, potest hæc forma teneri, ut nec nimis raro, nec nimis continuò celebrare vel imprætermisè sacram Hostiam studeant immolare: nimis enim continuè celebrare, aliquam videtur notare irreverentiam, cum vix aliquis sit tam devotus, qui semper eadem devotione ferveat, quod semper cum debita reverentia illud faciat & cordis ardore, quin aliquando reperiat quantaluncumque quod eum impediat.

S Bonav. lib.
2. de Profec-
tu Religio-
for. cap. 77.

Hoc autem de vulgaribus intelligendum est Sacerdotibus, non verò de iis qui singulari pietate fulgent, qui exemplo plurimorum

sanctorum quotidie celebrantium, aut communicantium, ad sacram Eucharistiam sine interruptione accedunt: sed id etiam confundere potest plures Sacerdotes, qui munia, & obligationes tam sancto statui convenientes sæpius negligunt, & tamen à celebratione quotidiana nunquam desistunt, licet parum de emendatione cogitent.

Quest. 3. Quot sunt dispositiones ad percipiendam cum fructu sacram Communionem?

Resp. Duplicis sunt generis; aliæ se tenent ex parte Corporis, aliæ ex parte animæ.

Quest. 4. Quænam sunt Corporis dispositiones ad Communionem requisitæ?

S. Carolus
Actor. P. 46
De Sacram.
Eucharis.

Resp. Egregiè illas describit sanctus Carolus dum ait: *Opus est ut jejuni fideles ad sacram mensam accedant; ita ut saltem dimidia antecedentis diei nocte usque ad illud temporis punctum quo Eucharistiam accipiunt, nihil omninò comederint, aut biberint. Sed præstantissimi hujus Sacramenti dignitas hoc postulat, ut qui matrimonio juncti sunt, aliquot dies à concubitu uxorum abstineant, Davidis exemplo admoniti, qui propositionis Panes cum à Sacerdote suscepturus esset, se suosque pueros ab uxorum consuetudine pueros jam tres ipsos dies esse professus est; & ex Canone etiam veteri, qui tres, vel quatuor, vel etiam octo dies abstinentia in hoc genere proponit. Quod ad Corporis habitum pertinet, quem in sacra Communionem adhibeant, hæc Parochus præmonebit & curabit, ut summâ reverentia omnique humilitate Fideles accedant ac sumant, oculis non vagis, sed in Christi Corpus piè coniectis, ore supra pannum lineum suppositum modeste porrecto, capite non demisso, linguâ paululum labrum in-*

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 197

ferius intus attingente, non tamen extra os prominente, in qua particulam suscipiant: neque linguam ipsam retrahant, priusquam Presbyter manum removerit: tum verò caput humiliter demittant, ita etiam ut suspiriis absterneant, quibus particula possint excuti: pallio quantum fieri potest adhibito, non birretis, pileisve plumâ inaniter ornatis, armis depositis; toto denique Corporis habitu decenti, humili & modesto, non sordido. Mulieres non sumptuosas, non caudatis vestibus, non crinibus inaniter intortis, non fucis, aut pigmentis vultu illito; non pectore nudo, aut tenui velo obtecto, sed ita vestito, ut præter faciem quidquam nudum non cernatur, velo denso super faciem demisso. Canone Liquidò. De Consecr. dist. 2. Placuit Spiritui sancto, ut in honorem tanti Sacramenti, in os Christiani prius Dominicum Corpus intraret quàm ceteri cibi. Can. Omnis homo. De Consecr. dist. 2. Omnis homo ante sacram Communionem à propria uxore abstinere debet tribus, aut quatuor, aut octo diebus.

Et sanctus Hieronymus supra Matth. relatus à Divo Thoma ait; Si Panes propositionis ab his qui uxores tetigerant, comedi non poterant: quanto magis ille Panis qui de cælo descendit, non potest ab his qui conjugalibus paulò ante hæere complexibus violari atque contingi? Quod etiam expressè habetur in Epistola 50. sancti Hieronymi, ad Pammachium.

Rationem affert Divus Bonaventura his verbis: Ad illud quod obicitur de conjunctione cum uxore, dicendum, quòd rarò contingit quòd homo jungatur secundum illum actum debitum exigendo, quin sit sibi aliqua culpa. Si autem solùm reddendo debitum, non

S. Tho. 3. p. q. 80. art. 7. ad 2.

S. Bonav. in 4. sent. dist. 12. q. 3. p. 2. in fine.

credo quòd debeat retrahi , nisi de congruo , vel etiam causâ prolis.

S. Greg. in
Can. Vir cum
propria. 33.
q. 4.

Id ipsum clarè explicat sanctus Gregorius relatus in Canone , dum ait : *Si quis ergo sua conjuge non cupidine voluptatis captus , sed solummodo liberorum creandorum gratiâ utitur , ipse profectò de ingressu Ecclesie , seu de sumendo Corporis Domini sanguinisque mysterio , suo est relinquendus iudicio ; quia à nobis prohiberi non debet accipere , qui in igne positus nescit ardere. Cùm verò non amor procreanda sobolis , sed voluntas dominatur in opere commixtionis , habent conjuges etiam de sua commixtione quod defleant.*

Quod quidem satis ostendit , secundùm communem Canonum Patrumque doctrinam , eos , qui matrimonii debitum petendo aliam habere intentionem , quàm prolis generationem , quod tamen sæpè contingit inter conjuges , ad hoc Sacramentum eodem aut sequenti die accedere minimè debere.

S. Tho. 3. p.
q. 80. art. 7.
ad 2.

Sanctus Thomas Patrum sententias interpretatur , dum ait : *Dicendum quòd còitus conjugalis , si sit sine peccato , (putà si fiat causâ prolis generanda , vel causâ reddendi debitum) non alia ratione impedit sumptionem hujus Sacramenti , nisi , sicut dictum est de pollutione nocturna , qua accidit sine peccato : scilicet propter immunditiam corporalem & mentis distractionem.*

Editto del 30,
Nov. 1683.

Inter alias externas dispositiones à sancto Carolo superiùs indicatas , illa certè à mulieribus præcipuè observanda est , ut scilicet ad sacram mensam pectore aperto accedere non audeant ; cùm præsertim in Edicto ab Eminentiissimo Cardinali Carpegna Vicario , de mandato Innocentii XI. publicato reperiantur hæc verba vulgaria : *Si comanda per parte della*

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 199

Santità sua, in virtù di santa obediènza, à tutte le Donne di qualsivoglia stato, grado, e conditione si siano, che non compariscino per le strade, ne altri luoghi publici, ne rispettivamente l'arteggiane nelle loro botteghe, e molto meno si faccino vedere per le Chiese con il petto, ò spalle, ò braccia scoperte; mà copriano le spalle e il petto sino al collo, e le braccia sino à i polsi delle mani, con drappo ò altra cosa che sia densa e non trasparente: Prohibendo ne contrafacientes ad Sacramenta Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ admittantur.

Quæst. 5. Licet-ne in aliquo casu etiam non jejunis porrigere Eucharistiam?

Resp. Potest quidem Viaticum brevi morituris dari non jejunis, ut ait Rituale Romanum. Quod etiam definitum fuit in Concilio Constantiensi his verbis: *Decreuit ac definit, quòd licet Christus post cœnam instituerit & discipulis administraverit hoc venerabile Sacramentum; tamen, hoc non obstante, sacrorum Canonum autoritas & Ecclesiæ approbata consuetudo servavit & servat, quod hujusmodi Sacramentum nec post cœnam conficiatur, nec sumatur à non jejunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis à jure vel Ecclesiâ concessa vel admissa.*

Conc. Constant. sess. 13.

Observandum tamen cum Divo Thoma, quod Reliquiæ cibi remanentes in ore, si casualiter transglutiantur, non impediunt sumptionem hujus Sacramenti; quia non trajiciuntur per modum cibi, sed per modum salivæ. Et eadem ratio est de reliquiis aquæ vel vini, quibus os abluuntur, dummodo non trajiciantur in magna quantitate, sed permixta salivæ; quod vitari non potest.

S. Tho: 3. p. q. 80. art. 8. ad 4.

Quæst. 6. Infirmus periculosè laborans, qui semel non jejunos communicavit, potest-ne

pluries etiam non jejunos communicare?

Resp. Hujusmodi infirmus multoties Eucharistiæ Sacramentum etiam non jejunos percipere potest perseverante morbo, vel ingravescente morbi periculo. *Quod si ager, dicitur in Rituali, sumpto Viatico supervixerit, vel mortis periculum evaserit, & voluerit communicare, ejus pio desiderio non deerit Parochus, quoties æquum videbitur: quin & per modum Viatici, infirmo, etiam non jejuno iterum concedet, si postquam convalescerit, denuò in aliquod grave mortis periculum, incidere: Maternâ Ecclesiæ indulgentiâ, quæ in Concilio Constantiensi congregata eam facultatem ægrotantibus impertit, ut non jejuni communicarent gaudere poterit ægrotus: Hac autem Concilii facultas, cum non sit ad unam vicem redacta, sed indefinitè concessa, patet eam à Concilii Patribus indultam, ut quoties justa necessitas exigeret, ægrotantibus non jejunis hoc Sacramento jam semel donato, interjecto inter utriusque Viatici perceptionem sex, aut octo dierum spatio, iisdem etiam non jejunis saluberrimum denuò Viaticum concederetur.*

Quæst. 7. Pollutiones quæ aliquando in somno contingunt, impediunt-ne perceptionem sacræ Communionis?

Resp. Divus Thomas tum scientia tum puritate Angelorum æmulator, huic quæstioni solidissimè sic respondet: *Pollutio quandoque ex illusionè accidit, quando phantasmata per causam extrinsecam spirituales, scilicet demones, commoventur. Quandoque ex reliquiis præteritarum cogitationum: quod est causa spiritualis intrinseca. Quandoque ex causa intrinseca naturali, quæ quidem causa, vel fuit voluntati subjecta, sicut est quando ex*

S. Tho. in 4.
di 7. 9. art.
4. q. 1. in res-
pons. ad 2.
quæst.

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 201

superfluitate cibi aut potus precedente, pollutio
accidit; vel non fuit voluntati subjecta,
sive accidat ex debilitate natura impotentis
retinere semen, sive ex ejus virtute superflua
expellentis, sive quocumque alio modo, in
idem redit. Secundo distinguitur pollutio quan-
tum ad modum. Quia quandoque accidit sine
imaginatione, quandoque cum imaginatione;
hoc dupliciter, quia quandoque in ipsa somni
imaginatione homo turpitudini consentit,
quandoque dissentit, & tamen pollutio accidit.
Quando ergo sine imaginatione pollutio acci-
dit, signum est quod pollutio ex causa sit cor-
porali intrinseca; sed quando cum imagina-
tione, potest sic vel sic esse. In omnibus igitur
prædictis pollutionibus, corporalis immun-
dicia est communis: sed quædam mentis hebe-
ratio non est, nisi in illis pollutionibus quæ
cum imaginatione accidunt; quia in illis quæ
sine imaginatione accidunt, anima nihil par-
ticipare videtur. Nulla autem dictarum est
peccatum, ut ex dictis patet; sed potest esse
effectus peccati, significans præcedens pecca-
tum vel veniale vel mortale. Peccatum autem
mortale ex necessitate à perceptione Eucharis-
tiæ impedit: quia mortaliter peccat, qui cum
conscientia peccati mortalis accedit: heberudo
autem mentis & immundicia corporalis, ex
quædam decentia honestatis, quia indevotio
quædam videtur sic accedere, nisi necessitas
urgeat. Et ideo considerandum est utrum in
causa pollutionis possit inveniri peccatum præ-
cedens, quia cogitatio turpium quandoque est
sine peccato, sicut cum in cogitatione tantum
manet, ut cum quis disputans de talibus, oportet
quod loquens cogitet; aliquando etiam
cum peccato veniali, quando ad affectionem
cogitatio pertingens in sola delectatione fini-

„ tur ; quandoque etiam cum mortali , quando
 „ consensus adjungitur ; & quia cogitationi tali
 „ de propinquo est delectatio , & delectationis
 „ consensus : Inde etiam in dubium potest verti ,
 „ utrum sequens pollutio ex peccato acciderit ,
 „ vel non , & aut veniali aut mortali : tatis ta-
 „ men probabiliter potest conjici non præcessisse
 „ consensum , quando in ipsa somni imaginatione
 „ anima dissentit ; non tamen oportet quòd si
 „ consentiat , consensus in vigilando præcesserit ,
 „ quia hoc potest accidere propter ligamen ju-
 „ dicii rationis , quòd quandoque magis , quan-
 „ doque minùs est liberum in somno . Unde in
 „ tali pollutione , si ad causam recurrrens dubitet
 „ de consensu , omninò abstinere debet . Si au-
 „ tem expressè invenerit consensum non præces-
 „ sisse , & necessitas urgeat , aut aliqua causa
 „ potior reformet pactum , potest accedere , aut
 „ etiam celebrare non obstante corporis im-
 „ munditia aut hebetatione mentis : aliàs si ne-
 „ cessitas non incumbat , videtur non exhibere
 „ reverentiam debitam Sacramento ; non tamen
 „ si celebrat , mortaliter peccat , sed venialiter ;
 „ sicut cum quis quandoque mentis evagatio-
 „ nem patitur . Quando autem ex illusionis acci-
 „ dit , si illusionis causa in nobis præcessit , putà
 „ cum quis indevotus ad dormiendum accesserit ,
 „ idem est judicium ac de pollatione quæ ex co-
 „ gitatione præcedenti causatur ; si autem in
 „ nobis causa non præcesserit , imò magis causa
 „ contraria , & hoc frequenter accidat , & præ-
 „ cipuè in diebus quibus quis communicare de-
 „ bet ; signum est quòd diabolus homini fructum
 „ Eucharistiæ percipiendæ auferre conatur . Unde
 „ in tali casu consultum fuit cuidam Monacho ,
 „ ut in Collationibus Patrum legitur , quòd
 „ communicaret ; & sic Diabolus videns se non
 „ posse consequi intentum , ab illusionis cessavit .

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 203

Quaest. 8. Quænam sunt animæ dispositiones, quibus communicatio redditur sacrilega?

Resp. Ut diximus ex Divo Thoma; peccatum mortale ex necessitate à perceptione Eucharistiæ impedit, quia mortaliter peccat, qui cum conscientia peccati mortalis accedit, aut sine tali conscientia, si ex ejus culpa, credit separatim esse, & non sit, contra mandatum Apostoli: *Probet autem seipsum homo; & sic de Pane illo edat, & de Calice bibat.*

1. ad Corin. th. cap. 11.

Et ex Concilio Tridentino, in quo sic legitur: Ecclesiastica autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali Confessione, ad sacram Eucharistiam accedere debeat. Quod à Christianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc sancta Synodus perpetuò servandum esse decrevit, modò non desit illis copia Confessoris; quòd si, necessitate urgente, Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quam primùm confiteatur.

Conc. Trident. sess. 13. cap. 7.

Quaest. 9. Sufficit-ne ut quis immunis sit à mortali peccato, ad recipiendam cum fructu sacram Communionem?

Resp. Certum est, ad recipiendum totum Communionis fructum, non sufficere, ut quis immunis sit à quocumque mortali peccato, sed insuper requiri, ut immunis sit ab omni affectu voluntario venialium peccatorum, ut habetur in Can. *Quotidie*, quem Gratianus attribuit Divo Augustino, in quo sic legitur: *Quotidie Eucharistia* Communionem percipere, nec laudo, nec vitupero: omnibus tamen Dominicis diebus communicandum suadeo & hortor; si tamen mens sine affectu peccandi sit. Nam habentem adhuc voluntatem

Can. Quotidie. De Consecr. dist. 29

- » peccandi , gravari magis dico Eucharistiæ per-
 » ceptione , quàm purificari. Et ideo quamvis
 » quis peccato mordeatur , peccandi non habeat
 » de cætero voluntatem , & communicaturus
 » satisfaciat lacrymis & orationibus , & confi-
 » dens de Domini miseratione , qui peccata piæ
 » confessioni donare consuevit , accedat ad Eu-
 » charistiam intrepidus & securus. Sed hoc de
 » illo dico , quem capitalia & mortalia peccata
 » non gravant.

Huic Canoni innixus S. Franciscus Salesius,
 in introductione ad vitam devotam , Philothea
 suadet , ut singulis diebus Dominicis commu-
 nicet , modo absit affectus ad peccata morta-
 lia , & venialia. Quare hæc regula , ex sancto
 Francisco Salesio , dari potest ; quod ad suaden-
 dum alicui ut singulis diebus Dominicis com-
 municet necesse est ut sit exemptus ab omni
 peccato mortali , neque habeat affectum ad
 veniale , & magnum habeat communicandi
 desiderium. Ita suadet S. Franciscus Salesius
 2. p. cap. 20.

Quæst. 10. Quid intelligis cum asseris , de-
 ponendum esse omnem affectum etiam venia-
 lium peccatorum , ad fructuosè Communionem
 percipiendam ?

Resp. Intelligo renunciandum esse ex animo
 cuicumque rei , quæ Deum quamvis leviter
 possit offendere ; & operam dandam hujus-
 modi defectibus seriò emendandis , ad quos se
 quis propensum agnoscit.

S. Ansel-
 mus in 1.
 ad Corin-
 th. cap. 11.

- » Quare S. Anselmus ait : *Ante Communionem*
 » *nem* ubi est homo , versetur ante oculos ejus
 » imago futuri judicii , & quidquid in se viderit
 » quod à iudice venturo reprehendi possit & pu-
 » niri , ipso nunc in seipso reprehendat & puniat.
 » Peccata enim sive parva , sive magna , impu-
 » nita esse non possunt , quia aut homine pu-

niente aut Deo judicante *plectuntur.* cc

Verum autem, & præcipuum ex mediis, ad discernendum sit-ne in nobis aliquis affectus peccati venialis, est expendere, seu examinare, an aliquam adhibeamus diligentiam, ut præveniamus naturæ nostræ, ad hæc peccata propensionem; & fideliter applicemus remedia, quæ ab his eximere nos possunt. Sic qui propensus est ad levia mendacia proferenda, debet, quantum fieri potest, ante Communionem se retractare. Ille qui nimis propensus est ad sua commoda inordinatè quærenda, deberet se exercere in aliqua mortificatione quotiescumque agnoscit amorem suarum commodatum illum impulisse ut Deum leviter offenderet: qui se ad vanam gloriam inclinatum videt, deberet se in rebus humilibus exercere, ut se abjectum ostenderet coram illis cujus æstimationem inaniter prosequeretur, & sic de cæteris.

Quæst. II. Sufficit-ne ad frequentem Communionem carere affectu peccandi?

Resp. Præterea requiritur, ex Divo Salesio supra citato, magnum communicandi desiderium. Quare S. Chrysostomus ait, *Nemo igitur* cum nausea accedat, nemo remissus: sed excitati, ac incensi, ac ferventes omnes accedant. Non videtis quantâ infantibus animi alacritate mamillas arripiunt? Qua pressione papillis infigunt labia? Non minori cupiditate nos quoque ad hanc mensam, & ad hujus Calicis spiritualementem accedamus papillam; imò verò majori desiderio quasi lactentes pueri gratiam Spiritûs sugamus. Unus sit nobis dolor, una mœstitia, si hoc alimento spirituali privamur. cc

Verum ne nosmetipsos in hoc desiderio fallamus, sciendum est, hujusmodi desiderium duplicis esse generis, sicut duplex est fames

cc S. Chry-
soft. hom.
cc 8, in Matt;

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

circa corporale nutrimentum; altera quæ provenit ex vera digestionem, seu concoctionem, estque salutaris; altera quæ provenit ex stomachi intemperie, estque mala, seu perniciofa; quia indicat aliquam indispositionem: sic accidit in nostro casu, & attentè advertendum est, an hoc desiderium communicandi, sit vera fames spiritualis alimenti, & procedat ab animo divino amore inflammato, ut ait supra relatus Divus Thomas; quo fit ut cupiamus uniri Christo, & ejus vitâ vivere? an sit perniciofa fames ab extranea aliqua causa, aut vitiofa qualitate proveniens, ut cum quis ob mundi honestatem, ad virtutis ostentationem, aut ob alia hujusmodi motiva ad sacram Communionem accedit.

Argumentum tutissimum, & evidentissimum in hac fame discernenda, est fructus, seu progressus qui percipitur ex sacra Communionem, cum juxta sanctos Patres, Jesus-Christus in hoc Sacramento se nobis præbeat, ut verè Dii simus, sicut ipse verè est homo. Idcirco si post Communionem quis fideliter carat abstinere ab iis omnibus, vel etiam minimis, quæ Deum offendunt, vitiosos affectus superare, & à maculis quæ ex prava cupiditate nascuntur, se continuo purgare: tunc verum sine dubio est desiderium communicandi: tunc vera omnino fames Divini illius cibi.

Quæst. 12. Est-ne consulendum iis qui se peccatorum mortalium conscios norunt, ut statim post Confessionem communicent?

Resp. Dicendum, cum Divo Thoma, quòd *non esset consulendum alicui, quòd statim post peccatum mortale, etiam contritus & confessus, ad Eucharistiam accederet, sed deberet, nisi magna necessitas urgeret, per aliquod tempus propter reverentiam abstinere.*

*D. Th. in 4.
dist. 9. art. 4.
q. 1. in resp.
ad 2. quæst.
ad 1.*

De Sacram. Euchar. Cap. XI. 207

Et S. Ambrosius relatus in Canone ait: Nonnulli ideo postulant pœnitentiam, ut statim sibi reddi Communionem velint. Hi non tam se solvere cupiunt, quàm Sacerdotem ligare: suam enim conscientiam non exuunt, Sacerdotis induunt, cui præceptum est: Nolite sanctum dare canibus, neque miseritis margaritas vestras ante porcos. Hoc est, immundis spiritibus sacra Communionis non impendenda consortia.

Denique S. Isidorus ait: Caterùm si talia sunt peccata, quæ quasi mortuum removeant ab Altari, prius agenda pœnitentia est, ac sic deinde hoc salutiferum medicamentum suscipiendum: qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit. Hoc est enim indignè accipere, si eo tempore quis accipiat, quo debet agere pœnitentiam. Idem habet S. Augustinus Epist. 100. S. Anselmus in 1. ad Corinth. cap. 11. Ita sancti Patres de summa hujus Sacramenti dignitate divinitus persuasi; sed non ita recentiores aliquot Casuistæ, qui vel maximè indignos ad sacram Communionem impellebant, ut patet ex sequenti horrenda profectò propositione damnata ab Innocentio XI. *Frequens Confessio & Communio, etiam in his qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.*

Quest. 13. Quid injungere debent Confessores Pœnitentibus imparatis, quibus ad aliquod tempus differunt sacram Communionem?

Resp. Injungere debent, ac præscribere remedia, quibus removeantur ab omni peccati affectu; & primò eos obligare, ut mundanas dimittant conversationes, & in recessu vivant, prout uniuscujusque patitur status, sive conditio. Nam si Christus nutriturus animas

Can. Nonnulli.
De Pœnit.
dist. 1.

S. Isidorus
Hispan. lib. 14
de Officiis
Ecclesiasticis

In Decreto
contra 69.
Propositiones
2. Martii 1679.
Propos. 56.

Matth. 13.

nostras solo Dei verbo, nos immunes exigit à sollicitudine sæculi, & fallacibus mundi divitiis, asseritque, quod *Sollicitudo sæculi istius & fallacia divitiarum suffocat verbum, & sine fructu efficitur*: requireret-ne fortasse minus ab iis, quos propria carne dignatur in hoc Sacramento pascere.

Obligare eos debent, ut diligenter conscientias excutiant, agantque congruam pœnitentiam peccatorum, quorum se noverint conscios, cum hoc examen, & hæc pœnitentia debeant Communionem præcedere ex S. Anselmo supra relato.

Præscribere debent Confessarii, ut per aliquot temporis spatium orationi, & lectioni spiritali vacent; in actibus humiliationis animæ & corporis se exercent, eo quod propria culpa meruerint hoc Sacramento Divino privari, offerantque Deo in peccatorum satisfactionem afflictiones & labores propriæ cujusque conditioni annexos.

Denique obligare eos debent, ut sæpè recolant, seu cogitent commoda & ingentes fructus, quos percepturi sunt ex hoc Sacramento, si se ad illud recipiendum disponant, ut oportet, omni bonorum operum genere, ut sunt jejunia, mortificationes, eleemosynæ, orationes frequentiores, & alii id generis pietatis & pœnitentiæ actus.

C A P U T XII.

De Effectibus Sacramenti Eucharistia.

Quest. I. **Q**UISNAM est primus Sacramenti Eucharistia effectus ?

Resp. Ut habetur in Decreto Eugenii IV. in Concilio Florentino : *Hujus Sacramenti effectus quem in anima operatur dignè sumentis, est adunatio hominis ad Christum; & quia per gratiam homo Christo incorporatur & membris ejus unitur, consequens est quòd per hoc Sacramentum in sumentibus dignè augetur gratia.*

Decret. Eugenii IV. in Conc. Flor.

Hoc Sacramentum, ait sanctus Carolus, gratiam in animam influit, cum pure & sanctè sumitur. Qui manducat, inquit Dominus, meam Carnem & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Qui enim pietatis & religionis studio affecti hoc Sacramentum sumunt, Christi Corpori tanquam viva membra inseruntur; si quidem scriptum est. Qui manducat me, & ipse vivet propter me.

S. Carol. Actor. p. 4. De sac. Eucharif.

Quest. 2. Qui immunis à peccato mortali communicat, sed cum affectu peccati venialis, & absque actuali devotione, recipit-ne augmentum gratia?

Resp. Videtur, juxta Divum Thomam, fieri posse, ut accedens ad hoc Sacramentum absque actuali devotione, cum affectu peccati venialis, non percipiat effectum hujus Sacramenti, quamvis immunis sit à peccato letali; Dicendum, inquit, quòd omnis perfectio acquirenda impeditur per remotionem propria dispositionis. Sicut autem dispositiones mate-

D. Th. in 4ª dist. 12. art. 1. q. 2. in resp. ad 2. quæst.

riales se habent ad perfectionem forma, ita actus se habent ad perfectionem finis. Vnde cum hoc Sacramentum perficiat coniungendo fini, ad hoc quod effectum suum plenè habeat in sumente, oportet quod adsit actualis devotio: & quia interdum absque mortali peccato actualis devotio impediri potest, cum distractiones varia ipsam impediunt, & peccata venialia virtutum actum tollant; absque peccato mortali potest effectus huius Sacramenti impediri: ita quod aliquis augmentum gratia non consequatur, nec tamen reatum peccati mortalis incurret: sed fortè reatum peccati venialis, ex hoc quod imparatus accedit.

Card. Caietanus. in 4. q. 79. 3. P. S. Tho.

Et Cardinalis Cajetanus huius rationem, ut ita dicam, sensibilem affert his verbis: Si quilibet sumptione Eucharistia (etiam si nullus interior charitatis actus, ob mentis distractionem, interveniat) augetur gratia: infinitorum panè Sacerdotum, quos credimus verè in gratia celebrare, charitas jam esset major intensivè, quàm credi rationabile sit, cum tanta multitudo charitatis in tanta multitudine otiosa pateat, quoniam nec extra apparent, nec intus de seipsis testantur actus similes ferventissima charitatis: & tamen certum est, quod sicut amor Dei non est otiosus, sed operatur magna, si est: ita tam magna augmentatio amoris Dei non est otiosa, sed operatur multò majora quàm prius proportionaliter, si est; & consequenter si longè majora operari renuit, longè major charitas non est; & tamen longè major ponitur esse in singulis celebrationibus, quantumcumque parum crevisset charitas Sacerdotis, qui tot annis, diebus ferè singulis in gratia celebravit.

Quaest. 3. Quinam sunt ceteri huius Sacramenti effectus?

De Sacram. Euchar. Cap. XII. 211

Resp. Ex Decreto unionis Eugenii IV. in Concilio Florentino : *Omnem effectum quem materialis cibus & potus quoad vitam agunt corporalem, sustentando, augendo, reparando, & delectando, Sacramentum hoc quoad vitam operatur spirituales.*

Tertius hujus Sacramenti effectus habetur in Concilio Tridentino, his verbis : *Sumi vo- Conc. Trid. luit Sacramentum hoc tanquam spirituales* sess. 13. cap. animarum cibum, quo alantur & confortentur^{2.} *viventes vitam illius qui dixit: Qui manducat me, & ipse vivet propter me; Tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis & à peccatis mortalibus præservemur.*

Et ut ait sanctus Bernardus : *Duo Sacramentum hoc operatur in nobis : ut videlicet & sensum minuat in minimis, & in gravioribus peccatis tollat omnino consensum; si quis vestrum non tam sæpè modo, non tam acerbos sentit iracundia motus, invidia, luxuria, aut ceterorum hujusmodi, gratias agat Corpori & sanguini Domini, quoniam virtus Sacramenti operatur in eo.* S. Bernard. serm. De Baptismo, & de Sacr. Altar. circa medium.

Hoc Sacramentum vim etiam habet remittendi peccata venialia, ut ait sanctus Ambrosius. *Qui vulnus habet, medicinam requirit: medicina est cœleste & venerabile Sacramentum, iste Panis quotidianus in remedium quotidianæ infirmitatis, id est, peccatorum venialium.* S. Ambrosius. De Sacram. lib. 5. cap. 4.

Hoc Sacramentum, inquit Divus Thomas, *operatur remissionem peccati, perceptum ab eo qui est in peccato mortali, cujus conscientiam & affectum non habet: Juxta id quod dicit Ecclesia in collecta pro vivis & defunctis: Sit hoc Sacramentum ablutio scelerum.* D. Th. 3. p. q. 79. art. 3. in corp.

Dicendum, ait ibidem S. Thomas in respon. ad 1. quod petimus, ut hoc Sacramentum sit

212 TRACTATUS IV.

ablutio scelerum quorum conscientiam non habemus, secundum illud Psalmi 18. Ab oculis meis munda me, Domine.

Denique ultimus hujus Sacramenti effectus, qui reliquos aliquo modo complectitur, est peculiaris quædam virtus ad procurandam dignè suscipientibus vitam æternam, ut habetur Joannis cap. 6. *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die.*

S. August.
Tract. 46. in
Joannem.

Quare Divus Augustinus super illud Joannis cap. 6. *Caro mea verè est cibus, ait: Cùm cibo & potu id appetant homines, ut non esuriant neque sitiant: hoc veraciter non præstat, nisi iste cibus & potus, qui eos à quibus sumitur, immortales & incorruptibiles facit in societate Sanctorum, ubi pax erit & unitas plena atque perfecta.*

